Kharazmi University

Space Economy and Rural Development

Online ISSN: 2588-476x
Homepage: https://khu.ac.ir

Designing a Sustainable Rural Livelihood Model Based on the Rural Ecosystem

Vahid Seyfi[1]✉ | **Sajad Khosroabadi**[2]

1. Corresponding author, Department of Finance, Faculty of Economics, Imam Sadiq University, Tehran, Iran. E-mail: v.seyfi@isu.ac.ir
2. Department of Housing Economics, Faculty of Economics, Imam Sadiq University, Tehran, Iran. E-mail: s.khosroabadi@isu.ac.ir

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]

[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]

[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received 15 October 2023
Received in revised form 22 November 2023
Accepted 23 November 2023
Published online 22 September 2024

Keywords:
Rural Ecosystem,
Hybridization,
Rural poverty,
Rural Consumption Pattern,
Sustainable Rural Livelihood.

ABSTRACT

Objective: To sustain rural communities and enhance their economic and social vitality, their connections with urban centers and their position within the broader national framework must be preserved. Villages should adopt localized models to ensure their resilience. Unfortunately, a comprehensive model for sustainable rural livelihoods at the national and provincial levels is lacking, often leading to a uniform approach that overlooks regional specificities. This study aims to explore the revitalization of villages and the creation of sustainable livelihoods through biomass entrepreneurship. A biomass village is defined as a region where a comprehensive biomass utilization system is established and collaboratively managed by stakeholders in the area.

Methods: This research employed the meta-combination method to analyze a total of 120 articles and related studies sourced from the CIVILICA citation index (1380–1401). After applying inclusion criteria, 63 articles were selected for in-depth analysis. The study adopts a qualitative approach within the interpretive paradigm to explore a sustainable rural livelihood model grounded in the rural ecosystem. The research is practical, focusing on actionable insights for designing sustainable rural livelihoods.

Results: Key components identified for designing a sustainable rural livelihood model include: 1. Food Security and Nutrition: Ensuring rural food security and addressing malnutrition; 2. Human Capital Development: Increasing workforce productivity through higher literacy levels; 3. Tourism and Markets: Promoting sustainable tourism development and strengthening local markets and bazaars; 4. Infrastructure Investment: Investing in rural development infrastructure to support livelihoods.

Conclusions: The study synthesized findings from prior research conducted across various rural regions in the country to develop a model for sustainable rural livelihoods. The proposed model focuses on three primary axes:

1. Rural Consumption Patterns: Encouraging sustainable consumption practices within rural households.
2. Rural Poverty Reduction: Addressing poverty through targeted interventions and resource allocation.
3. Household Livelihoods: Enhancing the economic resilience of rural households through diversified income sources.

By integrating these elements, the proposed model provides a comprehensive framework for revitalizing rural areas and fostering sustainable livelihoods. The findings underscore the importance of adopting localized, ecosystem-based approaches tailored to the unique needs of rural communities.

Cite this article: Seyfi, V. & Khosroabadi, S. (2024). Designing a Sustainable Rural Livelihood Model Based on the Rural Ecosystem. *Space Economy and Rural Development*, 13 (49), 139-163. https://doi.org/10.186/serd.13.49.1

© The Author(s).

Publisher: Kharazmi University.
DOI: https://doi.org/10.186/serd.13.49.1

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The sustainable livelihood approach emerged in the 1980s as a strategy to combat rural poverty. This approach emphasizes people-centered development that is participatory, accountable, multi-level, dynamic, and sustainable. It aims to achieve economic, institutional, and social-environmental balance. Key elements of this approach include understanding the capital resources of the poor, their livelihood strategies, desired outcomes, and the vulnerabilities they face. Sustainable rural livelihoods can be categorized into three critical factors: rural consumption patterns, rural poverty, and rural household livelihoods. This article adopts a comprehensive perspective to analyze these dimensions and identify a locally effective model for sustainable rural livelihoods based on Iran's rural ecosystem.

Methods

The study employed the Meta Synthesis method, a qualitative approach that systematically reviews existing research to achieve a deep understanding of the phenomenon under study.

- Data Collection: Theoretical concepts were gathered from Persian and Latin articles, focusing on sustainable rural livelihoods. A total of 120 articles were initially reviewed, with 63 articles selected as the core dataset after applying inclusion criteria.
- Native Data: The research utilized studies focused on rural issues within Iran.
- Research Axes: Analysis focused on three primary dimensions: rural consumption patterns, rural poverty, and rural household livelihoods.

The Meta Synthesis method facilitated the extraction and categorization of factors influencing sustainable rural livelihoods. These factors were summarized into actionable components and presented through detailed tables and analyses.

Results

The study addressed the following central questions:

1. What is the pattern of sustainable rural livelihoods based on literature and key concepts?
2. Which communities were studied to develop a sustainable rural livelihood model?
3. Over what time frame were the studies conducted?

Key findings were categorized into three areas:

1. Rural Consumption Patterns:
    - Educating villagers on water conservation techniques.
    - Improving nutritional status and addressing malnutrition.
    - Encouraging the consumption of domestically produced goods.
2. Rural Poverty:
    - Promoting entrepreneurship training and education.
    - Implementing optimal agricultural practices.
    - Emphasizing household-level interventions to reduce poverty.
3. Rural Household Livelihoods:
    - Enhancing food security and reducing malnutrition.
    - Increasing labor productivity through literacy improvement.
    - Supporting sustainable tourism and strengthening local markets.
    - Investing in rural infrastructure to support livelihoods.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]

[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]

[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

Conclusion

The core objective of sustainable livelihoods is to leverage existing rural resources, assets, and capital (human, social, financial, natural, institutional, and physical) without compromising environmental sustainability. Rural assets serve as the foundation for achieving sustainable livelihood goals. This study analyzed sustainable rural livelihoods comprehensively, focusing on consumption patterns, poverty, and household livelihoods. Through a Meta Synthesis approach, it identified specific factors contributing to sustainable rural livelihoods in Iran and proposed a comprehensive framework based on the rural ecosystem.

Previous research often addressed isolated issues, such as poverty or consumption patterns, but failed to present an integrated model. This study fills that gap by offering a comprehensive package of sustainable rural livelihood components.

Policy Recommendations

1. Classify the identified components into actionable policies tailored to Iran's rural ecosystem.
2. Investigate operational and financial solutions for implementing sustainable livelihood strategies in diverse rural contexts.
3. Conduct further research on funding mechanisms for sustainable livelihood initiatives in rural areas.

This study provides a foundation for future research and practical solutions to foster sustainable rural development in Iran.

Keywords: Rural Ecosystem, Hybridization, Rural Poverty, Rural Consumption Pattern, Sustainable Rural Livelihood

Author Contributions

Vahid Seyfi and Sajjad Khosroabadi contributed equally to this work, with Vahid Seyfi leading the conceptualization, methodology, and writing of the original draft, accounting for sixty percent of the contributions. Sajjad Khosroabadi was responsible for data collection, formal analysis, and critical review of the manuscript, contributing forty percent to the overall research effort. Both authors were involved in the investigation and validation processes. Ethical considerations were strictly adhered to throughout the research. No external funding was received for this study; all aspects of the research were conducted solely by the authors.

Data Availability Statement

The data generated and analyzed during this study are available upon reasonable request from the corresponding authors. All data supporting the findings of this research are included within the article and its supplementary materials. No external funding was utilized for this research, and ethical considerations were strictly adhered to throughout the study.

Acknowledgements

We would like to express our sincere gratitude to all the authors of the local articles sourced from CIVILICA, which significantly contributed to the development of our research titled "Designing a Sustainable Rural Livelihood Model Based on the Rural Ecosystem." Through a comprehensive categorization and analysis of these articles, we were able to derive valuable insights that informed our model. We also acknowledge that this research was conducted without any external funding or support from specific organizations or institutions, relying solely on the analyses and evaluations carried out by the authors themselves.

Ethical Considerations

This research adhered to ethical standards by ensuring that all participants provided informed consent and that their privacy was protected throughout the study. No personal identifiers were collected, and all data were anonymized to maintain confidentiality. Additionally, the research was conducted without any external funding, ensuring independence and integrity in the analysis and reporting of findings.

Funding

This research received no external funding and was conducted independently by the authors.

Conflict of Interest

The authors declare that there are no conflicts of interest related to this research titled "Designing a Sustainable Rural Livelihood Model Based on the Rural Ecosystem." The study was conducted independently, and no financial or personal relationships influenced the outcomes.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]

[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]

[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

دانشگاه خوارزمی

اقتصاد فضا و توسعه روستایی

شاپا الکترونیکی: ۴۷۶X- ۲۵۸۸

Homepage: https://khu.ac.ir

طراحی مدل معیشت پایدار روستایی مبتنی بر زیست‌بوم روستایی

وحید سیفی[۱] ✉| سجاد خسروآبادی[۲]

۱. نویسنده مسئول، گروه مالی، دانشکده اقتصاد، دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران. رایانامه: v.seyfi@isu.ac.ir

۲. گروه اقتصاد مسکن، دانشکده اقتصاد، دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران. رایانامه: s.khosroabadi@isu.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۲۳
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۹/۰۱
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۰۲
تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۷/۰۱

کلیدواژه‌ها:
زیست بوم روستایی،
فراترکیب،
فقر روستایی،
الگوی مصرف روستایی،
معیشت پایدار روستایی.

چکیده

هدف: شناخت دقیق مسائل مربوط به روستاهای ایران از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است؛ البته باید پیوندش با شهر و جایگاهش در کشور حفظ شود. همچنین روستا برای حفظ برتری برند خود، باید به مدل‌های بومی روی بیاورد. متأسفانه هنوز مدلی برای معیشت پایدار روستایی در سطح ملی و کلان بوجود نیامده است. هدف اصلی این مقاله، بررسی احیای روستاها و ایجاد معیشت پایدار در آنها از طریق بررسی تحقیقات بومی صورت گرفته پیرامون معیشت روستایی است. این مقاله حاصل یک پژوهش عملیاتی و راهبردی در زمینه شناسایی عوامل موثر بر طراحی مدل معیشت پایدار روستایی مبتنی بر زیست بوم روستایی می‌باشد.

روش پژوهش: با استفاده از روش فرا ترکیب، انتخاب ۱۲۰ مقاله و پژوهش مرتبط در سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۱ از نمایه استنادی CIVILICA است که با به کارگیری این روش در نهایت ۶۳ مقاله نهایی مبنای استخراج یافته‌ها قرار گرفتند؛ این پژوهش کیفی بوده و در پارادایم تفسیرگرایی با هدف اکتشاف مدل معیشت پایدار روستایی مبتنی بر زیست بوم روستایی، انجام شده و از دیدگاه هدف، پژوهشی کاربردی است. هم‌چنین جمع آوری داده‌ها از نظر زمان پژوهشی مقطعی است.

یافته‌ها: باتوجه به پژوهش حاضر، مولفه‌های مهم در طراحی مدل معیشت پایدار روستایی، تامین امنیت غذایی روستایی، افزایش بهره وری نیروی کار با افزایش سطح سواد، توسعه پایدار گردشگری و تقویت و گسترش بازارها و بازارچه های محلی و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های توسعه روستایی می‌باشد.

نتیجه‌گیری: در پژوهش حاضر به دنبال طراحی بسته جامع معیشت پایدار روستایی باتوجه‌به مؤلفه‌های احراز شده از سایر پژوهش‌ها برآمدیم تا با استفاده از روش فراترکیب، ویژگی‌های معیشت پایدار روستایی را مبتنی بر زیست‌بوم روستایی کشور، طبقه‌بندی کرده و پیشنهادهای سیاستی متناسب با نتایج را ارائه دهیم.

استناد: سیفی، وحید؛ و خسروآبادی، سجاد (۱۴۰۳). طراحی مدل معیشت پایدار روستایی مبتنی بر زیست‌بوم روستایی. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۱۳ (۴۹)، ۱۳۹-۱۶۳. https://doi.org/10.186/serd.13.49.1

ناشر: دانشگاه خوارزمی.

© نویسندگان.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

مقدمه

فقر، یکی از مهم‌ترین مسائل اجتماعی است که تقریبا اکثر کشورهای دنیا با آن مواجه هستند (میانی و همکاران[1]، ۲۰۲۳). در سال ۲۰۱۵، تعهدی تاریخی در قالب اهداف توسعه پایدار که توسط ۱۹۳ کشور عضو سازمان ملل متحد در اجلاس توسعه پایدار سازمان ملل تصویب شد، اتخاذ شد. هدف اصلی ریشه کن کردن فقر در هر گوشه از جهان برای همیشه بود(دنگ و همکاران[2]،۲۰۲۰). در ایران نیز اگرچه اقدامات مربوط به تامین اجتماعی و حمایت از فقرا و آسیب‌پذیران روستایی دست کم سابقه‌ای ۴۰ ساله دارد اما دستاوردهای برنامه‌ها از حیث کاهش فقر و آسیب‌پذیری درآمدی در نقاط روستایی کشور درخور توجه نیست (قرنی آرا، ۱۳۹۳). منطقا می‌توان پذیرفت که پیش شرط اساسی توفیق در برنامه‌های کاهش فقر، انجام مطالعات علمی و روشمند برای شناخت و تحلیل فقر است. بخش مهمی از فقرا در نواحی روستایی جهان زندگی می‌کنند. بنابراین می‌توان گفت که توفیق در برنامه‌های فقرزدایی، مستلزم گسترش مطالعات علمی فقرشناسی در نواحی روستایی و کوشش مستمر برای ارتقای کمی و کیفی این مطالعات است (آقایاری و ولائی، ۱۴۰۰).

رویکرد معیشت پایدار به‌عنوان یکی از رویکردهای توسعه روستایی در دهه ۱۹۸۰ باهدف ریشه‌کنی فقر روستایی مطرح شد. این رویکرد مبتنی بر فعالیت‌های توسعه‌ای است که در آن مردم‌محور هستند و مبتنی بر پاسخگویی و مشارکت مردمی، فرایندی چندسطحی، هدایت شده، پویا و پایدار است و توازن اقتصادی، نهادی و پایداری اجتماعی و زیست‌محیطی را به همراه دارد(دنگ و ژانگ[3]،۲۰۲۰). در رویکرد معیشت پایدار، شناخت وضعیت سرمایه‌های افراد فقیر، استراتژی‌هایی که برای امرارمعاش در اختیار می‌گیرند، نتایجی که خواستار هستند و بستر آسیب‌پذیری که در آن فعالیت می‌کنند اساسی است (جمعه پور و کیومرث، ۱۳۹۱).

برای کاهش مشکلات معیشتی در مناطق روستایی، باید اقدامات زیربنایی در جهت تدوین روش‌های جدید سازماندهی فعالیت، تنوع شغلی و بهره برداری از منابع با رویکرد آینده‌نگری صورت گیرد؛ زیرا که جوامع روستایی امروزی عمدتا با ویژگی هایی مانند فقر اطلاعاتی، مهارت‌های پایین و فرهنگ کارآفرینی ضعیف روبرو هستند که تاثیر به سزایی در ناپایداری معیشتی آن‌ها دارد (بولر و مازور[4]،۲۰۰۸). به همین جهت، چالش‌های راهبردی عمده پیش روی این جوامع در جهت رسیدن به معیشت پایدار روستایی شامل تنوع بخشی معیشتی، برقراری ترکیب مناسب بین سرمایه‌های معیشتی در مناطق روستایی، تحلیل منابع معیشتی و انطباق شیوه فعالیت با توان محیط زیست و تحلیل سطح آسیب پذیری محیط زیست است (حیدری ساربان و عبدپور، ۱۳۹۸).

معیشت پایدار روستایی را می‌توان در سه عامل مهم الگوی مصرف روستایی، فقر روستایی و معیشت خانوار روستایی دسته‌بندی کرد و به بررسی ابعاد و ویژگی‌های هرکدام از این عوامل پرداخت و الگوی بومی و کارآمد از هرکدام را استخراج نمود.

در این مقاله سعی شده است، ضمن بررسی جامع ابعاد معیشت پایدار روستایی، با یک نگاه کلان‌نگر و جامع، عوامل مؤثر بر آن از جمله الگوی مصرف روستایی، فقر روستایی و معیشت خانوار روستایی در کشور را بررسی کنیم و پس از آن با استفاده از رویکرد فراترکیب، مشخصه‌های دخیل در معیشت پایدار روستایی مبتنی بر زیست‌بوم روستایی کشور را مشخص کنیم؛ بنابراین مسئله تحقیق، شناسایی و طبقه‌بندی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری معیشت پایدار روستایی در ایران است.

پیشینه پژوهش

۱. پیشینهٔ نظری

در موضوع معیشت روستایی پژوهش‌هایی در ابعاد مختلف آن انجام شده است که عمدتاً متمرکز در ابعاد الگوی مصرف و یا فقر روستایی بوده‌اند. در پژوهش‌های بررسی شده، عمدتاً عوامل جغرافیایی زیست روستایی مطرح بوده است؛ اما در پژوهش حاضر

[1] - Miani,et al.
[2] - Deng, et al.
[3] - Deng, Zhang
[4] - Butler, mazur

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

سعی شده است با یک نگاه کلان به پژوهش‌های صورت‌گرفته، راهکاری جهت طراحی مدل معیشت پایدار روستایی با دربرگیری تمام ابعاد مورد بررسی پیشنهاد شود. در ادامه به برخی از پژوهش‌های مرتبط با هدف پژوهش حاضر، پرداخته می‌شود.

ایزدی و همکاران (۱۴۰۲)، در پژوهش خود با عنوان «تحلیل عوامل مؤثر بر معیشت پایدار خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: بخش کشاورزی دهستان رستاق در شهرستان خلیل‌آباد)»، با استفاده از روش توصیفی تحلیلی، به بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر معیشت پایدار خانوارهای روستایی در دهستان رستاق از توابع شهرستان خلیل‌آباد پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان دادند که با اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت که میزان عوامل مؤثر بر معیشت پایدار خانوارهای روستایی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فیزیکی، انسانی و محیطی در روستاهای محدوده موردمطالعه متفاوت است.

محمدی و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهش خود با عنوان «طراحی پارادایم معیشت پایدار روستایی با تأکید بر جغرافیای انسانی»، با رویکرد روستا تعاون با استفاده از روش گرندد تئوری، سعی در طراحی پارادایم معیشت پایدار روستایی بودند. نتایج این پژوهش نشان دادند که آسیب‌پذیری اقلیمی، آسیب‌پذیری اجتماعی و آسیب‌پذیری اقتصادی به‌عنوان شرایط علّی؛ روندها، حمایت های دولتی و تقویت زیرساخت‌ها به‌عنوان شرایط زمینه‌ای و تأمین مالی، توسعه بازار، کنترل بازار و حمایت‌های دولتی به‌عنوان شرایط مداخله‌گر مؤثر بر ایجاد معیشت پایدار با رویکرد روستا تعاون هستند.

لی و همکاران[1] (۲۰۲۲) در پژوهش خود با عنوان «تاب‌آوری معیشتی و مکانیسم تولیدی خانوارهای روستایی از فقر: یک تحلیل تجربی از شهرستان لانکائو، استان هنان، چین»، در صدد پاسخ به این سؤال برآمدند که چگونه می‌توان خانوارهای روستایی را بالای خط فقر نگه داشت. نتایج این پژوهش نشان دادند که تاب‌آوری معیشتی خانوارهایی که از فقر عبور کرده‌اند، با ظرفیت آن‌ها برای استفاده از منابع دردسترس، یادگیری دانش جدید و بهره‌برداری از منابع خارجی ارتباط تنگاتنگی دارد. همچنین نتایج نشان دادند خانوارهایی که سیستم‌های تولید کشاورزی مدرنی دارند یا در روستاهای متخصص در یک فعالیتی زندگی می‌کنند، نسبت به خانوارهایی که فاقد آن هستند، انعطاف‌پذیری نسبتاً بالایی در رفتار معیشتی خود دارند.

چنگ و همکاران[2] (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان «تأثیر یکپارچه‌سازی زمین‌های روستایی بر فقرزدایی خانوارها: اثرات تعدیل‌کننده وقف سرمایه انسانی»، به بررسی اثر اجرای سیاست یکپارچه‌سازی زمین‌های روستایی در کشور چین برای دستیابی به استفاده کارآمد و پایدار از زمین در عین ترویج کاهش فقر پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان دادند که یکپارچه‌سازی زمین های روستایی، تأثیر مثبت و قابل‌توجهی بر بهبود معیشت خانوارهای فقیر در چین داشته است. همچنین نتایج نشان دادند که سرمایه انسانی (کارگر مهاجر، نیروی کار و آموزش)، اثر تعدیل‌کننده مثبتی بر تأثیر یکپارچه‌سازی زمین‌های روستایی بر کاهش فقر دارد.

۲. پیشینهٔ تجربی

به‌طورکلی، فقر به‌عنوان یک معضل اقتصادی اجتماعی در طول تاریخ بشری پیامدهای نامطلوبی را در جوامع مختلف ایجاد نموده است، ازاین‌رو همواره جستجوی راهکارهایی جهت زدودن فقر از مقولات موردبحث کارشناسان بوده و به‌عنوان بخشی از اهداف اصلی توسعه روستایی تلقی گردیده است (صادقی، ۱۳۹۰) در همین راستا، تقویت سرمایه‌های اجتماعی یکی از راهکارهای کاهش فقر در جوامع روستایی به شمار می‌رود (علی بیگی و همکاران، ۱۳۹۱). به‌طوری که سرمایهٔ اجتماعی در قالب تشکل‌های محلی قادر به کاهش فقر و افزایش رفاه جامعه است (شیروانیان و نجفی، ۱۳۹۰: ۲۵). همچنین، تقویت سرمایه‌های اجتماعی باعث مشارکت و ارتباط فرد با افراد دیگر می‌شود. این امر به نوبه خود نقش مهمی در بهبود کیفیت زندگی و کاهش فقر روستاییان دارد (عبدالحکیم و همکاران[3]،۲۰۱۰).

ازآنجایی‌که معیشت پایدار مبتنی بر فقرزدایی بود، اکثر اهداف تحقیقاتی که صورت‌گرفته است؛ کشاورزان، دامداران و مهاجرانی بودند که ظرفیت معیشت آنها نسبتاً ناکافی یا آسیب‌پذیر بود. مطالعات نشان داد که امنیت تولیدات کشاورزی (بای،

[1] - Li, et al.
[2] - Cheng, et al.
[3]- Abdul Hakim et al.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

یان، پن و هانگ[۱]، ۲۰۱۵)، اسکان مجدد مهاجران (لو و وانگ[۲]، ۲۰۱۸، مک داول و داهن[۳]، ۱۹۹۷) و سایر راهبردهای توسعهٔ هدفمند، شرایط لازم برای معیشت پایدار این گروه‌ها هستند.

علاوه بر این، توسعه معیشتی دارای تمایز منطقه‌ای است و عوامل مؤثر بر معیشت پایدار در مناطق مختلف موردتوجه بسیاری قرار می‌گیرد (لیو، لیو و زو[۴]، ۲۰۱۷). به‌عنوان‌مثال، سرمایه معیشتی مکمل، تأثیر فعالی بر معیشت پایدار کشاورزی در فلات لس چین داشت و سرمایه فرهنگی، تأثیر محرکه‌ای بر معیشت پایدار سریلانکا داشت (دسکان و مک گرگور[۵]، ۲۰۱۲). ضمناً مطالعات موجود به تأثیرات استفاده افراد معیشتی از سرمایه معیشتی و تعدیل راهبردهای معیشتی بر فعالیت‌های معیشت پایدار نیز توجه داشته و مشخص شد که سرمایه معیشتی به طور معناداری بر پایداری معیشت و راهبردهای معیشتی بر منبع درآمد و نتایج رفاهی تأثیر می‌گذارد (ماس، سیروزیلام و بدرالدین[۶]، ۲۰۱۵).

اگرچه مصرف‌گرایی درگذشته، خاص کشورهای پیشرفته و صنعتی به شمار می‌رفت، امروزه این پدیده در کشورهای درحال‌توسعه از جمله (ایران) نیز بروز و ظهور یافته است تا جایی که در چند سال اخیر مناطق محروم و روستاهای کشور را نیز کم و بیش برحسب موقعیت جغرافیایی و شرایط اقلیمی مختلفشان تحت‌تأثیر قرار داده است (ذکایی، ۱۳۹۱). مصرف در عین ضروری بودن، نشان دهنده فرهنگ حاکم بر آن جامعه نیز می‌باشد (احمدی شاپورآبادی، تقدیسی و امینی، ۱۳۸۸).

۳. مدل مفهومی

مفهوم پایداری معیشت اولین‌بار در دهه ۱۹۸۰ مطرح شد. این مفهوم عوامل مختلفی را در نظر می‌گیرد که بر فقر تأثیر می‌گذارند و دیدگاه جامع‌تری برای مشکل فقر ارائه می‌دهد. چمبرز و همکاران مفهوم رویکرد معیشت پایدار[۷] را تشریح کردند (چمبرز و کانوی[۸]، ۱۹۹۱؛ اسکونز[۹]، ۱۹۹۸). با این استدلال که وسایل امرارمعاش مشروط به همه حمایت‌های مالی، توانایی‌های زندگی و فعالیت‌های اجتماعی است و معیشت باید به‌گونه‌ای پایدار باشد که بتواند سرمایه و رشد پایدار را بدون تخریب منابع زیست‌محیطی حفظ کند.

در شکل‌گیری هر الگوی معیشت، شیوه ترکیب انواع مختلف سرمایه و منابع معیشتی بسیار مهم است (فرینگتون[۱۰]، ۱۹۹۹)؛ زیرا توانایی پیگیری راهبردهای مختلف معیشت روستایی وابسته به پایه‌های اجتماعی و مادی، دارایی و سرمایه‌های ملموس و غیرملموسی است که در حیطهٔ تسلط و مالکیت روستاییان است (الیس[۱۱]، ۲۰۰۰).

مدت‌زمان زیادی است که جغرافیای فقر وارد ادبیات جغرافیایی شده است و همواره جغرافی‌دانان از آن به‌عنوان یک واقعیت تلخ اجتماعی که آثار و عوارض سوء آن در همه زوایای زندگی فردی و اجتماعی منعکس، است یاد می‌کنند(کرد، ۱۳۹۳).

فقر تنها ناشی از محرومیت مادی نیست، بلکه به طور عمده پدیده‌ای اجتماعی است که موجب می‌شود اشخاص فقیر از ظرفیت و توانایی خویش درک صحیحی نداشته باشند (چمبرز، ۱۳۸۷). در ایران فقر بیشتر مفهومی اقتصادی داشته و کمتر از سایر جنبه‌ها موردتوجه قرار گرفته است. درصورتی‌که بخواهیم کارایی سیاست‌گذاری و اجرای برنامه‌های مبارزه با فقر را به نحوه مناسبی پیاده کنیم نیاز به شناخت ابعاد مختلف پدیدهٔ فقر، شاخص‌ها و نماگرهای آن داریم(ناصری و همکاران، ۱۳۸۸).

فقر پدیده‌ای چندبعدی است؛ یعنی نه‌تنها شامل بعد اقتصادی برای ارضای نیازهای اساسی است؛ بلکه شامل بعد انسانی، فیزیکی، زیست‌محیطی، اجتماعی و سیاسی نیز هست (اسدی و همکاران، ۲۰۰۸ و زلر و همکاران[۱۲]، ۲۰۰۶). به‌طورکلی محققان،

---

[1] - Bai, Yan, Pan & Huang
[2] - Lo & Wang
[3] - Mcdowell & De Haan
[4] - Liu, Liu, & Zhou
[5] - Daskon & Mcgregor
[6] - Maas, Sirojuzilam, & Badaruddin
[7] - Sustainable Livelihoods Approach (SLA)
[8] - Chambers & Conway
[9] - Scoones
[10] - Farrington et al.
[11] - Ellis
[12] - Asadi et al. and Zeller et al.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

فقر را به دو نوع نسبی یا مطلق تقسیم می‌کنند. در فقر نسبی مفهوم فقر بر اساس استاندارد زندگی جامعه مورد بررسی قرار می گیرد؛ معمولاً محققان خط فقر نسبی را به‌اندازه نسبتی از میانگین درآمد در نظر می‌گیرند (محمودی و صمیمی فر، ۱۳۸۴). اغلب کشورهای درحال‌توسعه با مشکلاتی نظیر فقر روبرو هستند (اسدی و همکاران، ۲۰۰۸).

روش شناسی پژوهش

فراترکیب یا متاسنتز[1] روشی کیفی مبتنی بر مرور سیستماتیک مطالعات کتابخانه‌ای برای شناختی ژرف پیرامون پدیده مورد مطالعه است. روش فراترکیب یک روش تحقیق کیفی محسوب می‌شود که ابزار گردآوری داده‌های آن مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی پیشینه پژوهش است. روش فراترکیب در دسته تحقیقات فرامطالعه قرار می‌گیرد. فرامطالعه یکی از روش هایی است که به منظور بررسی، ترکیب و آسیب شناسی مطالعات پیشین به کار می‌رود. فرامطالعه دربرگیرنده مجموعه فراتحلیل، فراترکیب، فراروش و فرابرگزینش است. فراترکیب پژوهشی است که خود به ارزشیابی پژوهش‌های دیگر می‌پردازد. از این رو از آن تحت عنوان ارزشیابی ارزشیابی‌ها یاد می‌کنند. بنابراین فراترکیب نوعی پژوهش درباره پژوهش‌های دیگر است. فراترکیب را می‌توان مطالعه و بررسی نظام‌مند پژوهش‌های گذشته دانست (سلیمانی خشاب ۱۴۰۲).

در این پژوهش، مباحث نظری از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و مراجعه به مقالات فارسی و لاتین در موضوع معیشت پایدار روستایی جمع آوری گردیده است. همچنین به منظور احصاء عوامل موثر بر معیشت پایدار روستایی خانوارهای ایرانی از داده های بومی و محلی استفاده شده است. با استفاده از این بررسی‌ها در گام اول ۱۲۰ مقاله احصاء شد و با استفاده از بررسی و تشخیص مقالات کاربردی، ۶۳ مقاله نهایی مبنای اصلی پژوهش قرار گرفته است.

برای این کار، پس از بررسی مقالات و تشخیص سه حوزه مشخص در حوزه معیشت پایدار روستایی به استخراج روش فراترکیب در سه دسته موضوع مشخص دست یافتیم که نتیجه آن در سه جدول زیر بصورت مشخص آمده است.

منظور از داده‌های بومی در پژوهش حاضر، استفاده از مقالات و پژوهش‌های داخلی مدنظر می‌باشد؛ یعنی مقالاتی که مورد مطالعاتی آن‌ها، یکی از مشکالات روستاهای داخل کشور بوده است. در روش فراترکیب سعی شد، اکثر مقالاتی که پیرامون سه محور، معیشت خانوار روستایی، الگوی مصرف روستایی و فقر روستایی بود؛ مورد استفاده قرار گیرد.

سوال‌های محوری‌ای که برای جستجوی مقالات مرتبط با آن روبرو بودیم؛ عبارتند از:

۱. باتوجه به مطالعه ادبیات، مفاهیم اصلی و مقولات کلیدی، الگوی معیشت پایدار روستایی کدام است؟

۲. جامعه مورد مطالعه برای دستیابی به الگوی معیشت پایدار روستایی کدام است؟

۳. موارد فوق در چه دوره زمانی بررسی و جستجو شدند؟

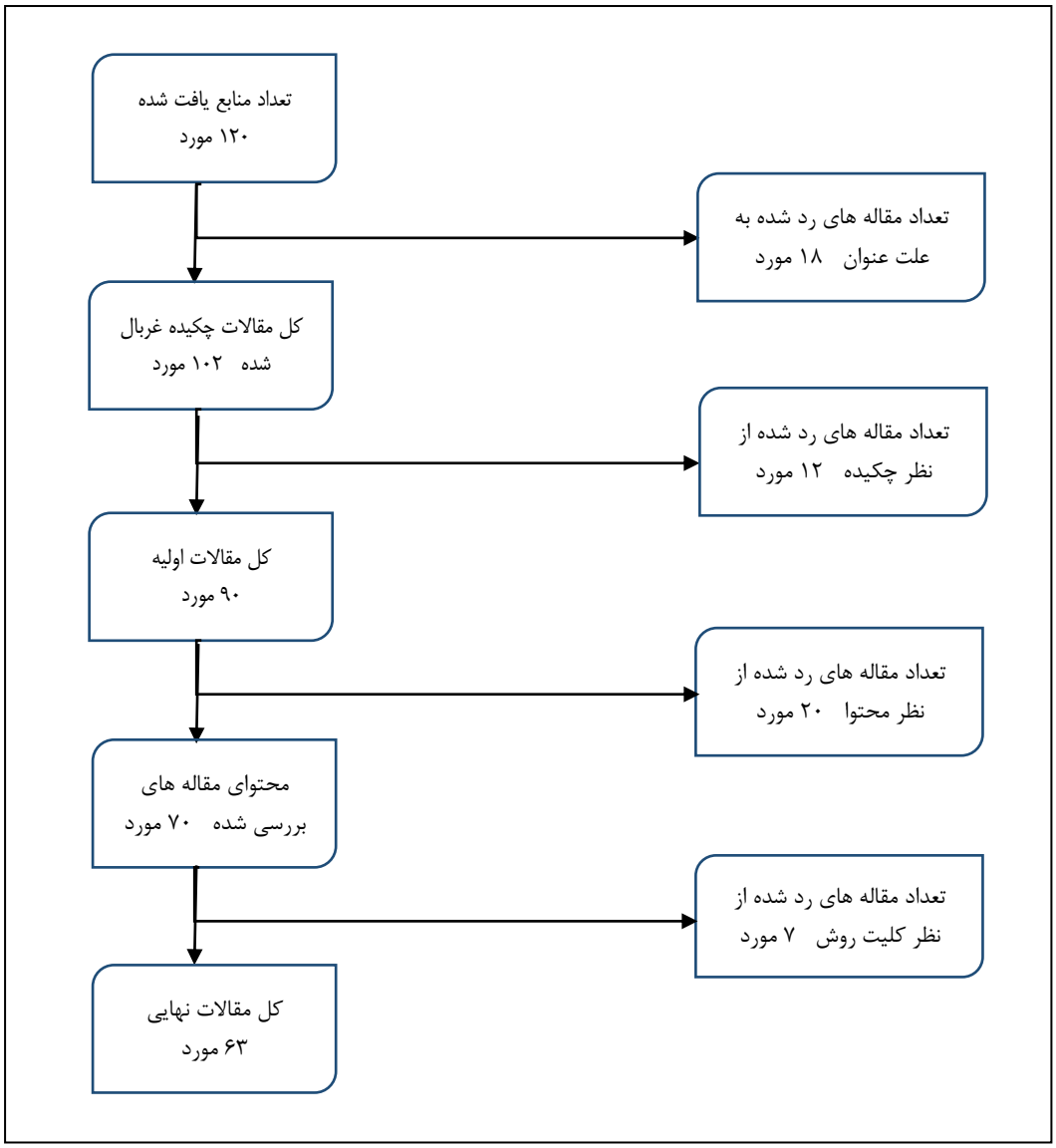
روش فراترکیب اجرا شد و نتیجه آن در جداول و تحلیل‌های یافته‌های پژوهش صورت گرفته است. پس از مطالعه تمامی مقالات گردآوری شده در موضوعات الگوی مصرف روستایی، فقر روستایی و معیشت خانوار روستایی، ویژگی‌های کلیدی مقالات برای ارائه راهبرد و الگوی معیشت پایدار روستایی استخراج گردید.[2]

برای انتخاب مقاله‌های مناسب، پارمترهای متفاوتی مانند عنوان، چکیده، محتوا، دسترسی و کیفیت روش پژوهش ارزیابی شده است. در این مرحله ۱۲۰، منبع یافت شده به دقت مورد بررسی قرار گرفتند تا مشخص شود کدام یک متناسب با سوالات پژوهش حاضر می‌باشد. بنابراین مقالاتی که با سوالات بی ارتباط بودند؛ حذف شدند و درنهایت مرتبط‌ترین منابع برای استخراج سوالات مورد استفاده قرار گرفتند. مراحل انتخاب مقاله‌های نهایی در شکل زیر آمده است.

[1] - Meta-synthesis

[2] – ستون ردیف مقالات، سال چاپ مقاله، نویسندگان مقاله و مجله مقالات، بدلیل اینکه حجم زیادی از جداول را اشغال می‌کرد؛ داخل جداول آورده نشده است و به بیان آن‌ها در قسمت منابع اکتفا شده است.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

شکل ۱. الگوریتم انتخاب مقاله‌های نهایی (منبع: یافته‌های تحقیق)

یافته‌های پژوهش

اکنون بر مبنای ویژگی‌ها و کدهای استخراج شده در هر یک از موضوعات سه گانه معرفی شده در بالا، ذیل محورهای مختلف، الگوی راهبردی معیشت پایدار روستایی معرفی می‌گردد.

در هریک از جداول، کدها و ویژگی‌هایی که بیشترین تکرار را در مطالعات صورت گرفته داشته‌اند؛ احصاء شده و توضیحات مرتبط با هرکدام و ضرورت‌هایی که پیرامون هریک برای توسعه پایدار زندگی روستایی وجود دارد؛ بیان شده است.

۱. مقوله نخست: الگوی معیشت پایدار روستایی ذیل محور الگوی مصرف روستایی

آموزش روستاییان درخصوص اهمیت و روش‌های صرفه جویی در مصرف آب: آب آبیاری از منابع ضروری در تولید و فعالیت‌های معیشتی خانوار به شمار می‌آید؛ از این رو توجه به نقش آبیاری، زمینه‌ساز دستیابی به اهداف گسترده رشد اقتصادی و توسعه کشاورزی و روستایی است(پناهی و ملک‌محمدی، ۱۳۹۲). از طرفی مهم‌ترین عوامل موثر بر الگوی مصرف آب به ترتیب جداسازی آب شرب و بهداشتی، تبلیغات و اطلاع‌رسانی، آموزش و تکنولوژی است (جمالی و زمانی، ۱۳۹۴).

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

بهبود وضعیت تغذیه ناکافی: وضعیت تغذیه هر فرد به عوامل متعددی بستگی دارد. بررسی مسائل و مشکلات غذا و تغذیه، از جمله تعیین الگوی مصرف مواد غذایی در تعیین سیاست‌ها و برنامه‌های تغذیه‌ای، رفع کمبودهای غذایی، ارتقای سطح تغذیه و پیشگیری از بیماری‌های ناشی از سوءتغذیه در جامعه راهگشا هستند(نعمتی، مجیدپور و سقا، ۱۳۸۲).کرد برای دستیابی به این مسئله شناسایی حساسیت‌های قیمتی کالاهایی ضروری در روستاها دارای اهمیت می‌باشد. باتوجه به تحقیقاتی که در این مسئله صورت گرفته است؛ اقلام نان، برنج، گوشت و قند وشکر دارای بیشترین حساسیت قیمتی بین اقلام مصرفی ضروری روستاییان بوده است. از اینرو باید برای توزیع کافی این اقلام بین اقشار کم‌درآمد روستایی، سیاستگذاری جدیدی باید صورت گیرد(کرد، ۱۳۹۳).

افزایش مصرف کالای داخلی: گسترش فرهنگ غربی در جهان، نوعی فرهنگ مصرفی را متناسب با نظام سرمایه‌داری رواج داده است. این تغییرات نه تنها افراد شهری را در معرض تغییرات چشمگیر الگوی مصرف و سبک زندگی قرار داده، بلکه به تبعیت از آن‌ها، مردمان روستایی نیز تحت تأثیر قرار گرفته‌اند (نجفی اصل و طالب، ۱۳۹۱). با تغییر نگرش‌ها درباره مصرف در جامعه روستایی ایران و رواج پدیده مصرف‌گرایی در جامعه، میل به مصرف در روستائیان نیز افزایش یافته و تمرکز از نیازهای اساسی به سمت نیازهای کاذب و مخصوصاً تجملی تغییر پیدا کرده است(عنبری، فیروزآبادی و سروش، ۱۳۹۴). از این رو برای گسترش مصرف کالای داخلی بین روستائیان می‌توان راهکارهایی از جمله، تغییر محتوای برنامه‌های تلویزیونی در راستای دگرگونی الگوی مصرف کنونی، ارائه الگوی مصرفی مناسب به مردم بوسیله زندگی عملی کلیه مسئولین کشور و توجه به تربیت درست فرزندان و تقویت مسئولیت‌پذیری آن‌ها، مورد توجه قرار داد.

جدول ۱. ویژگی‌های استخراج شده از مقالات موضوعی الگوی مصرف روستایی

عنوان مقاله	ویژگی‌ها (کدها)
بررسی نقش عوامل اجتماعی و جمعیتی در تغییرات الگوی مصرف خانوارهای شهری و روستایی ایران	• شناخت الگوی مصرف به تفکیک ساختار سنی خانوار • در نظر گرفتن تغییرات ساختار ترتیبات زندگی شهری و روستایی
تحلیل فضایی تأثیر یارانه‌های نقدی برتغییرالگوی مصرف خانوارهای روستایی دهستان‌های مرکزی شهرستان نورآباد ممسنی با استفاده از تابع تراکم کرنل و تحلیل هات اسپات	• توسعه فعالیت‌های غیرکشاورزی در مناطق فقیر روستایی • احداث بنگاه‌های تولیدی کوچک
تخمین تابع مصرف کالاهای مصرفی برای دو گروه خانوارهای شهری و روستایی ایران در دوره ۱۳۷۳-۱۳۵۳	• سنجش ضریب حساسیت قیمتی برای کالاهای ضروری
رفتار مصرف کنندگان شهری و روستایی ایران مطالعه موردی کالاهای اساسی مشمول یارانه	• ضرورت شناسایی گروه‌های کم درآمد • توزیع غذای ارزان میان خانوارهای کم‌درآمد
عوامل موثر بر الگوی مصرف آب و بهینه سازی آن در بخش خانگی مناطق روستایی مطالعه موردی مناطق روستایی شهرستان بوشهر	• آموزش همگانی برای اصلاح روش‌های مصرف آب • تعیین پلکانی نرخ مصرف آب با توجه به میزان مصرف
بررسی نقش زنان روستایی در بهره‌وری و اصلاح الگوی مصرف در جوامع روستایی	• آموزش و بالابردن سطح سواد زنان روستایی • ایجاد تسهیلات اعتباری برای زنان روستایی • ایجاد انگیزه‌های مشارکت زنان روستایی در فعالیت‌های اجتماعی • راه‌اندازی مشاغل کارفرمایی و خوداشتغالی
بررسی پیامدهای هدفمندسازی یارانه‌ها در الگوی مصرف خانوار روستایی موردشناسی: بخش مرکزی شهرستان بیرجند	• شناسایی مزیت نسبی تولیدات کشاورزی • سرمایه گذاری در بخش‌های تولیدی و تقویت اقتصاد رقابتی
بررسی الگوی مصرفی مواد غذایی در جمعیت روستایی اردبیل	• بهبود وضعیت تغذیه ناکافی
بررسی الگوی مصرف آب و آب به حساب نیامده در مناطق روستایی استان قم و ارائه راهکارهای اصلاحی	• تفکیک آب مصارف فضای سبز از مصارف بهداشتی • تعمیر و بهسازی شبکه‌های توزیع و مخازن آب روستایی • آموزش روستاییان درخصوص اهمیت و روش‌های صرفه جویی در مصرف آب
الگوی خرید و مصرف کالاهای ایرانی مشتریان شهری و روستایی کشور	• افزایش مصرف کالای داخلی • نظارت بر تبلیغات و محدود کردن تبلیغات کالاهای خارجی

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

عنوان مقاله	ویژگی‌ها (کدها)
	• پرداخت تسهیلات با سود پایین جهت خرید و تولید کالای ایرانی
الگوی توزیع فضایی مصرف کالاهای ضروری در سبد مصرفی خانوارهای روستایی ایران	• سنجش ضریب حساسیت قیمتی برای کالاهای ضروری
آسیب شناسی تحولات الگوی مصرف: مصرف گرایی و تجمل پرستی، پدیده نوظهور در جوامع روستایی کنونی ایران، مطالعه موردی: روستای حصارخروان قزوین	• ارائه الگوی مصرفی مناسب به مردم بوسیله زندگی عملی • نزلت فردی و اجتماعی تلقی شدن کار بیشتر • تربیت درست فرزندان و تقویت مسئولیت‌پذیری و جلوگیری از رفاه زدگی
ارزیابی و مقایسه الگوی مصرف مواد غذایی و نمایه توده بدنی پسران نوجوان شهری و روستایی شهرستان زرین شهر	• احیاء فرهنگ اصیل روستایی • گنجاندن درس تغذیه در برنامه آموزشی دانش آموزان
ارزیابی نقش اقلام یارانه ای خوراکی در سبد مصرفی خانوارهای شهری و روستایی	• ضرورت شناسایی اقشار کم برخوردار • تخصیص یارانه کافی به اقشار کم برخوردار
اثرات طرح هدفمندی یارانه ها بر الگوی مصرف خانوارهای روستایی با رویکرد معیشت پایدار در شهرستان یکلات و بینالود	• احیاء فرهنگ اصیل روستایی • راه اندازی مشاغل کارفرمایی و خوداشتغالی
اثرات سیاست‌های پولی بر رفتار مصرفی خانوارهای روستایی ایران	• اتخاذ سیاست‌های پولی مناسب در بخش کشاورزی • ایجاد صندوق‌های پس‌اندازی برای کشاورزان
اثرات رقابت جویی مادی و منزلتی بر مصرف‌گرایی روستایی	• ارائه سیاست‌های محرک و انگیزه بخش درصدد افزایش فرزندآوری خانوارهای روستایی • فرهنگ‌سازی رونق و شکوفایی روستاها و زندگی پاک
اثر الگوی کشت بر مصرف آب درامد و فقر روستایی مطالعه موردی شهرستان کازرون	• ایجاد الگوی کشت بهینه در روستاها

۲. مقوله دوم: الگوی معیشت پایدار روستایی ذیل محور فقر روستایی

تعلیم آموزش‌های کارآفرینی و افزایش سطح تحصیلات روستاییان: فقر پدیده‌ای چند بعدی است و کمبود آموزشی، یکی از جنبه های آن است. باتوجه به آمارو اطلاعات پژوهش‌های صورت گرفته برای فقر خانوارهای روستایی در ایران مشخص شده است که کمبود آموزشی بر همه خانوارهای روستایی حاکم است. عمق و کیفیت کمبود آموزشی حاکم بر این خانوارها به گونه‌ای است که به طور متوسط خانوارهای روستایی به بیش از دو پنجم امکانات و تسهیلات آموزشی دسترسی ندارند(شیروانیان و بخشوده، ۱۳۹۱). با بررسی تحقیقات مختلف آموزش روستائیان ملاحظه می‌شود که دیدگاه‌های نظری در مورد آموزش و سرمایه انسانی با شرایط ایران سازگار می‌باشد و آموزش اثر کاهنده بر فقر دارد و درواقع با افزایش سطح آموزش، قابلیت‌های فرد و خانوار ایرانی افزایش می‌یابد و قدرت انطباق با شرایط و حل مشکلات افزایش می‌یابد(خداد کاشی و ابراهیمی، ۱۳۹۱). براین اساس، توسعه انواع آموزش و سرمایه‌گذاری در امر نیروی انسانی به ویژه از محل منابع دولتی قابل توصیه است و دولت می‌تواند با ایجاد انگیزه، آحاد جامعه را به تراکم سرمایه انسانی تشویق کند.

ترویج الگوی کشت بهینه: استفاده از الگوی کشت بهینه، ضمن بهره‌برداری صحیح و منطقی از منابع تولید، ما را در جهت افزایش درآمد حرکت می‌دهد که این می‌تواند موجب کاهش فقر در مناطق کشاورزی و روستایی شود. همچنین با توجه به تحقیقات صورت گرفته، استفاده از الگوی بهینه کشت بر کاهش فقر موثر است. به گونه‌ای که ۱۲/۵ درصد از روستائیان با استفاده از الگوی بهینه کشت، بالای خط فقر قرار می‌گیرند(بنی‌اسدی و زارع مهرجردی، ۱۳۸۹).

توجه به بُعد خانوار در کاهش فقر روستایی: یکی از عوامل مهم تاثیرگذار بر فقر خانوارهای روستایی، بُعد خانوار است؛ اینکه خانوار پرجمعیت یا کم جمعیت باشد، تاثیرهای متفاوتی بر فقر آن خانوار خواهد داشت؛ از جمله آنکه خانوارهای روستایی بطور متوسط نیروهای غیرمتخصص را دارا می‌باشد؛ از این رو بُعد جمعیت عامل مهمی در تعیین وضعیف رفاهی آن خانوار خواهد بود(نگهداری و همکاران، ۱۳۹۳). توجه به ویژگی‌های اقتصادی اجتماعیِ خانوارهای روستایی به خصوص بُعد خانوار، الزام اساسی محاسبات مربوط به خط فقر روستایی است و اثر بُعد خانوار بر خط فقر بصورت از پیش تعیین شده و سرانه موجب ایجاد تورش

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

تخمین خط فقر می‌گردد(نگهداری و منصفی بیکاه، ۱۳۹۹). باتوجه به توضیحات ذکرشده، توصیه می‌گردد جهت اثربخش بودن سیاست‌های رفاهی و حمایتی خانوارها توسط برنامه‌ریزان و سیاستگذاران به مقوله بُعد خانوار و خصوصیات آن توجه لازم صورت گیرد.

جدول ۲. ویژگی‌های استخراج شده از مقالات موضوعی فقر روستایی

عنوان مقاله	ویژگی‌ها (کدها)
اثر آموزش بر جنبه‌های مختلف فقر در مناطق شهری و روستایی ایران	• تعلیم مهارت به افراد کم برخوردار • تعلیم آموزش‌های کارآفرینی به اقشار کم درآمد
اثر مخارج تحقیقات کشاورزی بر فقر روستایی ایران	• اتخاذ سیاست‌های بهبود توزیع درآمد • اتخاذ سیاست‌های تشویقی افزایش تولید • حساسیت دولت نسبت به تغییر قیمت خوراکی
اثرات مدیریت منابع آب کشاورزی بر فقرزدایی معیشتی در مناطق روستایی ایران	• توجه به سازوکارهای کاهش هدرروی آب • اختصاص اعتبارات مالی لازم از سوی نهادهای دولتی
ارائه مدلی برای تبیین فقر در مناطق روستایی مطالعه موردی استان چهارمحال و بختیاری	• بهبود وضعیت مسکن روستایی • آموزش کشاورزان • تعاملات روستاییان با شهر
ارزیابی اثرات سرمایه اجتماعی در کاهش فقر روستایی مورد: روستای قپچاق، شهرستان میاندوآب	• افزایش ارتباطات روستایی • تنوع فعالیتهای روستایی • افزایش اعتماد مردم روستایی
آسیابانی و بازنمایی مناسبات اجتماعی طبقات فرودست در جوامع روستایی: بررسی پدیدهٔ آسیاب و آسیابانی در روستای حسنآباد ششتمد	• توجه آسیاب به مثابهٔ یک پدیدهٔ اقتصادی • روابط تقسیم کار بین زن و مرد
براورد خط فقر، اندازه فقر و بررسی تعیین کننده‌های آن در خانوارهای روستایی و شهری ایران	• افزایش سطح تحصیلات روستاییان • سیاست‌های ایجاد اشتغال مولد • هدفمند نمودن یارانه‌ها به مواد غذایی
برآورد سهم ناکارای شکاف دستمزد روستایی–شهری ایران	• شکاف ناشی از تفاوت سرمایه انسانی و شکاف ناشی از تبعیض • اثرات مهاجرت نیروی کار از روستا به شهرها
برآورد و سنجش رابطه اثرگذاری گردشگری با کاهش فقر در مناطق روستایی مطالعه موردی: روستاهای چنگوره و اسماعیل آباد شهرستان آوج	• جذب سرمایه‌گذار گردشگری • ارتقای فرهنگ گردشگری • افزایش مشارکت مردم روستایی در تسهیل گردشگری
بررسی ابعاد کمبود آموزشی در جامعه‌ی روستایی ایران با تمرکز بر دانش اطلاعاتی و اولویت های رویارویی با آن	• ایجاد انگیزه آموزشی در فراگیری تحصیلات تکمیلی • ارائه تسهیلات لازم به خانوارهای روستایی
بررسی آثار آزادسازی بازار گندم روی فقر در ایران	• افزایش سرمایه گذاری در بخش روستایی • کنترل و جلوگیری از اثرات مسائل سیاسی بر روی فقر روستایی • هدفمندسازی یارانه معیشتی روستاییان
بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم سرمایه گذاریهای عمرانی دولت بر رشد بهره وری کل و فقرزدایی در مناطق روستایی ایران	• سرمایه‌گذاری های عمرانی دولت در امور روستایی • سرمایه‌گذاری در امور آموزشی در روستاها • توسعه شبکه های آبیاری
بررسی تاثیر الگوی کشت بهینه بر فقر روستایی در بخش ارزوییه شهرستان بافت– کرمان	• آموزش مدیریت و برنامه‌ریزی‌های کشاورزی • ترویج الگوی کشت بهینه
بررسی تأثیر تغییرات قیمت بر فقر روستائی (مطالعه مورد: استان فارس)	• افزایش امنیت غذایی روستایی و بهبود سوءتغذیه • افزایش نوسازی و تجیز مساکن روستایی • افزایش سطح تحصیلات روستاییان

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

عنوان مقاله	ویژگی‌ها (کدها)
بررسی تاثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر شاخصهای فقر در مناطق روستایی ایران	• گسترش فناوری های جدید و کم هزینه در بخش کشاورزی • اصلاح سیستم پرداختی و نظام مالیاتی و نیز تخصیص یارانه ها • ایجاد موسسات مالی در مناطق روستایی
بررسی تاثیر هزینه های مختلف دولت بر اشتغال غیر کشاورزی و فقر در مناطق روستایی ایران	• افزایش سرمایه انسانی و سطح سواد روستاییان • بهبود ساختار آموزش، توسعه شبکه های برق و تامین شبکه آبرسانی
بررسی تغییرات سطح فقر و تعیین میزان آسیب پذیری خانوارهای روستایی ناشی از افزایش قیمت جهانی مواد غذایی در ایران	• تامین امنیت غذایی فقرای روستایی • پرداخت یارانه به خانوارهای آسیب پذیر از سیاستهای اقتصادی
بررسی رابطهٔ فقر روستایی و تخریب مراتع بخش مرکزی شهرستان فارسان	• تاثیر بعد خانوار بر کاهش فقر روستایی • چرای بیش از حد دام، بوته‌کنی، فروش محصولات فرعی و خوراکی
بررسی عوامل مؤثر بر بهره وری نیروی کار کشاورزی، توزیع درآمد و فقر در مناطق روستایی ایران	• افزایش بهره وری نیروی کار با افزایش سطح سواد • صنایع پسینی و پیشینی کشاورزی • سرمایه گذاری در بخش کشاورزی
بررسی عوامل مؤثر بر فقر در مناطق روستایی کهگیلویه و بویراحمد	• ایجاد زمینه های اشتغال روستاییان • بهبود وضعیت تغذیه ای روستایی • افزایش آموزش روستاییان
بررسی کمی نقش برنامه ریزی مشارکتی در کاهش فقر روستایی مورد شناسی: شهرستان فیروزکوه، روستای لزور	• توجه به انگیزه های غیرپولی • توجه به اولویت‌های محلی در برنامه های کاهش فقر روستایی
بررسی میزان آسیب پذیری در برابر فقر در مناطق روستایی شهرستان فسا	• توجه به معیار خطرپذیری خانوارها • تحت پوشش قردادن ریسک فقر خانوارها
بررسی نقش برنامه ریزی مشارکتی در کاهش فقر روستایی به روش کیفی مطالعهٔ موردی: روستای لزور	• افزایش روحیه کارآفرینی در روستاییان • عدم آورده روستاییان از پروژه های روستایی • عدم وجود صرفه اقتصادی در پروژه های روستایی
بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر رفاه و کاهش فقر روستایی (مطالعه مورد : محدوده ی شبکه ی آبیار و زه کشی درودزن)	• افزایش نقش سرمایه اجتماعی در بهبود وضعیت رفاه خانوارها
بررسی هزینه های دولت در بخش کشاورزی بر کاهش فقر روستایی در کشور	• سیاست‌های بهبود توزیع درآمد • ایجاد کار و اشتغال مولد در روستا

۳. مقوله سوم: الگوی معیشت پایدار روستایی ذیل محور معیشت خانوار روستایی

افزایش امنیت غذایی روستایی و بهبود سوءتغذیه: اندازه‌گیزی رفاه، یکی از مبانی تحلیل سیاست‌های بخش عمومی می‌باشد. یک بررسی جامع در مورد مالیات‌ها، یارانه‌ها، برنامه‌های انتقالی، اصلاح مراقبت‌های بهداشتی، مقررات، سیاست‌های زیست محیطی، سیستم تامین اجتماعی و اصلاحات آموزشی باید در نهایت در پی پاسخ به این پرسش باشد که این سیاست‌ها چگونه بر رفاه افراد تاثیر می‌گذارد(لیانی و بخشوده ۹۵). یکی از مهم‌ترین عواملی که به عنوان مکانیزم انتقال سیاست‌های دولت بر رفاه اقتصادی عمل می‌کند، تغییرات قیمت می‌باشد. با تغییر سیاست‌های دولت، ترجیحات مصرف‌کنندگان و قیمت‌های نسبی کالاها تغییر کرده و تخصیص منابع متحول می‌شود. دولت‌ها همواره در اعمال سیاست‌گذاری‌ها باید به این امر توجه کنند که این سیاستگذاری‌ها و تعدیلات قیمت، چگونه بر رفاه افراد تاثیر می‌گذارند(فلاحی، محمدزاده و حکمتی فرید، ۱۳۹۲). باتوجه به شرایط کنونی کشور و نیز روند صعودی افزایش قیمت مواد غذایی، قانونگذار و سیاستگذاران باید برنامه حمایتی مناسبی در جهت جبران کاهش رفاه خانوارها و گروه‌های آسیب‌پذیر اتخاذ نمایند.

افزایش بهره‌وری نیروی کار با افزایش سطح سواد: امروزه امنیت جوامع با ابعاد نظامی، معیشتی، محیطی و اجتماعی فرهنگیِ جوامع پیوند خورده است و امنیت پایدار بدون تامین اشتغال مطمئن و درآمدزاد محقق نخواهد شد. جوامعی که امنیت پایدار و

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

اقتصاد پایدار را به عنوان یک رسالت راهبردی نگاه می‌کنند؛ شناسایی، تقویت و بالفعل سازی ظرفیت‌های انسانی، سازمانی و فضای مکانی را برای تحقق اشتغال پایدار در پیش گرفته‌اند (سیدعلیپور، پایدار و صادقی،۱۳۹۵). رشد بهره‌وری از عواملی مختلفی از جمله سرمایه‌گذاری، سطح آموزش، مهارت نیروی کار و زیرساخت‌ها تاثیر می‌پذیرد(بنی اسدی و ورمزیاری ۱۳۹۳). از جمله نکاتی که در افزایش بهره‌وری روستاییان باید مورد توجه قرار گیرد؛ توجه به ویژگی‌ها و ظرفیت‌های بومی مناطق و مردم محلی روستا می‌باشد که در گذشته خود علاوه بر کشاورزی در چه صنعتی یا حرفه‌ای آشنایی یا تخصص نسبی داشته‌اند تا بتوان با سرمایه‌گذاری‌های لازم در اولویت در تجارب محلی، اشتغال پایدار را در مناطق روستایی ایجاد کرد.

توسعه پایدار گردشگری و تقویت و گسترش بازارها و بازارچه های محلی: گردشگری روستایی از جمله فعالیت‌های مهم اقتصادی و سودآور است که می‌تواند اثرات قابل ملاحظه‌ای اقتصادی، اجتماعی فرهنگی، زیست محیطی و کالبدی فضایی بر جامعه میزبان داشته باشد(محمدی، مرادی و رشیدی،۱۳۹۶). گسترش گردشگری به عنوان یک راهبرد جدیددر زمینه توسعه روستایی می‌تواند زمینه‌ساز ایجاد فرصت‌های جدیدی در نواحی روستایی از جمله: ایجاد درآمد، افزایش اشتغال و رشد پایدار، تامین هزینه، ایجاد زیرساخت‌های اقتصادی و اجتماعی، تحرک بخشیدن به سایر بخش‌های اقتصاد و حفاظت از منابع طبیعی و میراث فرهنگی باشد (کاسا و اشتو[1]، ۲۰۱۴). دراین بین برای توسعه گردشگری پایدار در روستا، از جمله مهم‌ترین تدابیری که می تواند صورت بگیرد؛ گسترش بازارچه‌های محلی می‌باشد که می‌تواند حتی تبدیل به مهم‌ترین منبع درآمد روستاییان تبدیل شود تا محصولات صنایع دستی و غذایی خود را بدون واسطه و به گردشگران عرضه نمایند.

سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های توسعه روستایی: تنوع بخشی اقتصادی در مناطقی که اقتصاد آن‌ها متکی بر کشت واحد است، اهمیت بیشتری دارد؛ زیرا وجود مشاغل غیرکشاورزی در کنار فعالیت‌های کشاورزی در مناطق روستایی علاوه‌بر تقویت پایه‌های اقتصاد روستایی، باعث بهبود کیفیت زندگی روستایی و درنتیجه توسعه روستایی تحقق می‌یابد. تنوع بخشی به اقتصاد روستایی به عنوان یکی از راهکارهای مناسب برای افزایش سطح ریسک‌پذیری و تاب‌آوری اقتصادی روستاییان است(سجاسی قیاسی و همکاران، ۱۳۹۷). اگر به زیرساخت‌های توسعه‌ای در مراحل ابتدایی نگاه کنیم که شامل برق، گاز و آب و خطوط مخابراتی می‌باشد، تقریبا اکثر روستاهای کشور به این زیرساخت‌ها دسترسی دارند. اما اگر یک مرحله به جلوتر حرکت کنیم متوجه زیرساخت‌های فیزیکی توسعه از جمله صنایع و شرکت‌های بزرگ می‌شویم که نیازمند نیروهای کار با بهره‌وری متوسط هستند. لذا توسعه زیرساخت‌های فیزیکی توسعه در مناطق روستایی می‌تواند در امر اشتغال پایدار روستایی نقش بسزایی ایفا کند.

جدول ۳. ویژگی‌های استخراج شده از مقالات موضوعی معیشت خانوار روستایی

عنوان مقاله	ویژگی‌ها (کدها)
اثرات اقتصادی هدفمندی یارانه ها بر معیشت خانوارهای روستایی شهرستان خوشاب	• اصلاح هدفمندی یارانه ها برای خانوارهای روستایی
اثرات تنوع بخشی اقتصاد روستایی بر تاب آوری معیشت روستاییان در دهستان رادکان شهرستان چناران	• استفاده از شبکه های اجتماعی روستایی • ایجاد مشاغل ثانوی • توسعه بازارهای محلی
اثرات کشت زعفران در پایداری اقتصادی روستاهای دهستان در بقاضی شهرستان نیشابور	• ایجاد امنیت شغلی برای خانوارهای روستایی • سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های توسعه روستایی
اثرات گردشگری بر معیشت پایدار خانوارهای روستایی، از دید جامعه میزبان مطالعه موردی: بخش اورامان (شهرستان سروآباد)	• تقویت و گسترش بازارها و بازارچه های محلی • تخصیص منابع مالی و امکانات در خصوص توسعه گردشگری • آموزش و مشارکت مردم محلی در فرایند برنامه‌ریزی مرتبط با گردشگری • احیای فرهنگ جامعه روستایی
مقاله ارائه مدل آمایشی راهکارهای بهبود معیشت روستاییان با تاکید بر امنیت پایدار (محدوده‌ی جازموریان در جنوب کرمان)	• اشتغال زایی با اولویت تجارب مردم محلی • اشتغال زایی با تاکید بر آموزش های جدید فنی و حرفه ای

[1] - kassa & Eshetu

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

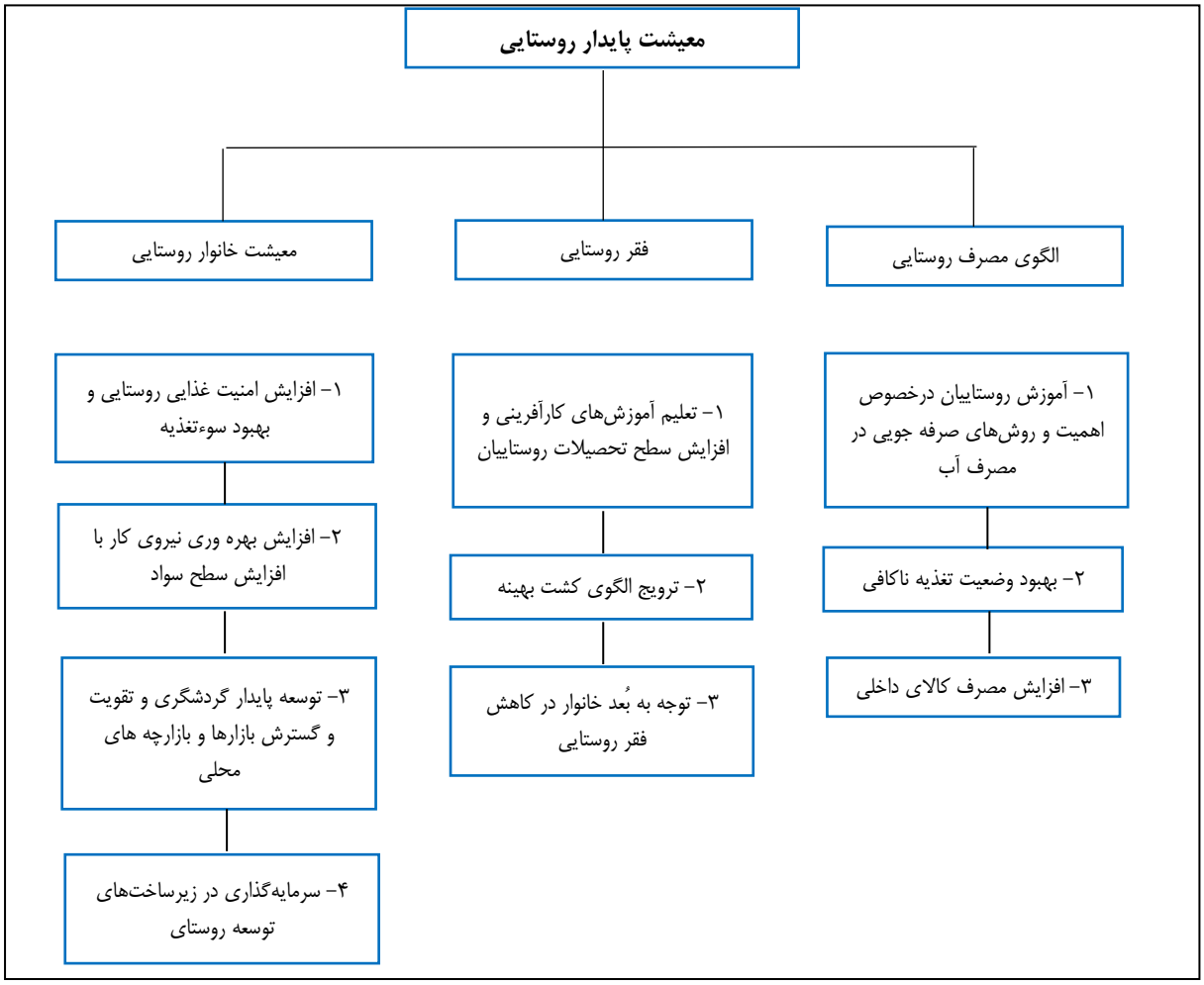
عنوان مقاله	ویژگی‌ها (کدها)
ارزیابی اثرات سرمایه اجتماعی در تنوع معیشتی خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: دهستان زرین دشت – شهرستان دره شهر)	• توجه به برنامه های اشتغال زایی و فقرزدایی • توسعه خدمات اجتماعی و رفاهی عمومی در روستاها
ارزیابی تاثیر خشکسالی بر وضعیت اقتصادی و معیشت خانوارهای روستایی در واحدهای بهره برداری مشاع : مطالعه موردی شهرستان فسا	• ایجاد صنایع کوچک و توسعه مشاغل غیرکشاورزی • ارائه بسته های حمایتی و تخصیص یارانه
ارزیابی جایگاه آبزی‌پروری در معیشت پایدار روستایی کشاورزان شهرستان زاهدان	• ایجاد زیرساخت‌های فیزیکی توسعه روستایی • برگزاری برنامه‌های آموزشی کشاورزی
اندازه گیری و مقایسه ی حداقل معیشت خانوارهای شهری و روستایی ایران طی سال	• ایجاد فرصت‌های شـغلی برای اقشار کم درآمد • هدفمند کردن یارانه‌ها به سمت اقشار آسیب پذیر
بازار عشایری چند کارکردی: گامی در راستای پایداری زندگی عشایر کوچنده	• تشکیل بازار پیشنهادی برای عشایر
بررسی اثرات گردشگری بر دارایی ها و فعالیت های معیشتی مردم در چارچوب معیشت پایدار گردشگری (مطالعه موردی روستای زیارت)	• توسعه پایدار گردشگری • ایجاد نهادهای عمومی، خصوصی و مردمی برای توسعه گردشگری • جلوگیری از برخورد سودا گرانه و سودجویانه افراد و اختصاصی شدن جاذبه ها و قابلیت های گردشگری روستا
بررسی تاثیر عوامل اجتماعی و معیشتی روستانشینان در تخریب اراضی (مطالعه موردی: حوضه آبخیز قوری چای در شمال استان اردبیل)	• ارائه راهکارهای جدید معیشتی علاوه بر کشاورزی و دامداری مبتنی بر اصول معیشت پایدار • فراهم آوردن امکانات زیربنایی • آگاه سازی و آموزش اهالی در مورد شیوه های مناسب مرتع داری و زراعت
بررسی نقش صنایع کوچک بر بهبود معیشت خانوارهای روستایی (بررسی موردی: شهرستانهای سیروان و چرداول– استان ایلام)	• تولید محصولات با مزیت نسبی • گسترش صنایع قالیبافی • توجه به ایجاد صنایع کوچک روستایی
بررسی وضعیت اقتصادی روستاییان و میزان وابستگی آنها به جنگل (مطالعه موردی: روستای کرچی)	• افزایش سرمایه گذاری در بخش زنبورداری • اصلاح نژاد دام و مدیریت بهینه دامداری • برگزاری دوره های آموزشی به منظور ارتقا سطح فرهنگ زیست محیطی
بهره برداری از مراتع و لزوم متنوع سازی معیشت خانوارهای روستایی مطالعه موردی : شهرستان ماهنشان	• سازماندهی نیروی انسانی روستاها • آموزش‌های لازم جهت افزایش بهره‌وری کشاورزی
تحلیل عوامل جغرافیایی موثر بر معیشت خانوار در سکونتگه‌های روستایی موردشناسی : شهرستان شهرقند	• ارتقای شاخص‌های اقتصاد روستایی •
تحلیل عوامل موثر بر معیشت روستایی (بررسی موردی: روستاهای شهرستان سردشت)	• تسهیل دسترسی به زیرساخت های توسعه پایدار روستایی • ایجاد رونق در بازارچه‌های مرزی
تحلیل آسیب پذیری خانوارهای روستایی بخش مرکزی شهرستان دنا: کاربرد چارچوب معیشت پایدار	• بهره گیری از ظرفیت رسانه ها برای آگاهی سازی در مورد فعالیت‌های کشاورزی • تشکیل صندوق‌های قرض الحسنه در مناطق روستایی
سازه های موثر بر معیشت پایدار روستایی از دیدگاه کشاورزان استان کرمانشاه	• نگاه چندبعدی و تمام‌گرایانه به معیشت روستایی • مهارجرت از روستاها به شهر
مقایسه تغییرات توزیع مصرف در مناطق روستایی و شهری ایران	• توجه به شکاف زیاد مصرف میان خانوارهای روستایی و شهری

بحث

پژوهش‌هایی که در مورد معیشت پایدار روستایی صورت‌گرفته است، عمدتاً متمرکز بر موضوعات خرد روستایی در حوزه‌های مختلف از جمله، فقر و الگوی مصرف در روستاهای مختلف کشور هستند و از بیان یک بسته جامع معیشت پایدار روستایی مبتنی بر زیست‌بوم روستایی به‌صورت مشخص چشم‌پوشی نموده‌اند؛ در تحقیق حاضر پس از بررسی مفاهیم معیشت پایدار

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

روستایی، الگوی مصرف روستایی و فقر روستایی به دنبال ترسیم معیشت پایدار روستایی باتوجه‌به مؤلفه‌های احراز شده از سایر پژوهش‌ها برآمدیم تا با استفاده از روش فراترکیب ویژگی‌های معیشت پایدار روستایی را مبتنی بر زیست‌بوم روستایی کشور طبقه بندی کرده و پیشنهادهای سیاستی متناسب با نتایج را ارائه دهیم. لذا پس از اجرای روش پژوهش، در نهایت مدل معیشت پایدار روستایی طبق شکل زیر استخراج گردید.

شکل ۲. مدل معیشت پایدار روستایی (منبع: یافته‌های تحقیق)

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هدف و ایده اصلی معیشت پایدار، استفاده از منابع، دارایی ها و سرمایه های موجود (انسانی، اجتماعی، مالی، طبیعی، نهادی و فیزیکی) در مناطق روستایی بدون آسیب رسانی به محیط می باشد. بر این اساس، دارایی‌ها و سرمایه‌های روستایی می‌تواند پایه گذار دست‌یابی به اهداف معیشت پایدار روستایی باشد. در این مقاله سعی شد، ضمن بررسی جامع ابعاد معیشت پایدار روستایی، با یک نگاه کلان‌نگر و جامع، عوامل مؤثر بر آن از جمله الگوی مصرف روستایی، فقر روستایی و معیشت خانوار روستایی در کشور بررسی شود و پس از آن با استفاده از رویکرد فراترکیب، مشخصه‌های دخیل در معیشت پایدار روستایی مبتنی بر زیست‌بوم روستایی کشور استخراج گردد.

در پژوهش حاضر علاوه‌بر مطالعات و تحقیقات خارجی که بصورت محدود و گزینشی در موضوع معیشت پایدار روستایی مورد استفاده قرار گرفت؛ سعی شد تمامی مقالات مرتبط با معیشت پایدار روستایی و مولفه‌های مرتبط با این مقوله که طی سال‌های

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

۱۳۸۰ تا ۱۴۰۱ بر روی مناطق مختلف روستایی در زیست‌بوم‌های مختلف کشور صورت گرفته بود؛ احصاء و گزینش شود تا متناسب با نیازهای بومی کشور در مناطق روستایی، مدل معیشت پایدار روستایی پیشنهاد گردد. یعنی ویژگی‌های استخراج شده برای طراحی معیشت پایدار روستایی در پژوهش حاضر، باتوجه به پژوهش‌های گذشتهٔ صورت گرفته در کشور که عمدتا موضوعات مشخصی را در روستاهای مختلف کشور بررسی کرده بودند؛ استنتاج گردید.

برای این منظور از روش فراترکیب استفاده شد تا با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و پژوهش‌های مرتبط با زیست بوم روستایی کشور که در نمایه استنادی مقالات داخل کشور، civilica و همچنین مقالات معتبر نمایه‌های بین‌المللی از جمله sciencedirect، تعداد ۱۲۰ مقاله انتخاب شد و درنهایت با استفاده از روش فراترکیب، ۶۳ مقاله مبنای استخراج یافته‌های پژوهش قرار گرفتند.

یافته‌های پژوهش برای دستیابی به طراحی مدل معیشت پایدار روستایی مبتنی بر زیست بوم روستایی، در سه مقوله الگوی مصرف روستایی، فقر روستایی و معیشت خانوار روستایی تقسیم‌بندی شد. باتوجه به فراوانی ویژگی‌های استخراج شده در هرکدام از مقوله‌ها، مولفه‌های طراحی معیشت پایدار پیشنهاد گردید. بدین ترتیب در مقوله نخستِ الگویِ معیشتِ پایدارِ روستایی ذیلِ محورِ الگوی مصرف روستایی، مولفه‌های آموزش روستاییان درخصوص اهمیت و روش‌های صرفه جویی در مصرف آب، بهبود وضعیت تغذیه ناکافی و افزایش مصرف کالای داخلی دارای حائز اهمیت برشمرده شد. در مقوله دوم، الگوی معیشت پایدار روستایی ذیل محور فقر روستایی، مولفه‌های تعلیم آموزش‌های کارآفرینی و افزایش سطح تحصیلات روستاییان، ترویج الگوی کشت بهینه و تاثیر بعد خانوار بر کاهش فقر روستایی دارای حائز اهمیت شدند. و در انتها در مقوله سوم الگوی معیشت پایدار روستایی ذیل محور معیشت خانوار روستایی، محورهای افزایش امنیت غذایی روستایی و بهبود سوءتغذیه، افزایش بهره وری نیروی کار با افزایش سطح سواد، توسعه پایدار گردشگری و تقویت و گسترش بازارها و بازارچه های محلی و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های توسعه روستایی مهم برشمرده شدند.

پژوهش‌هایی که در مورد معیشت پایدار روستایی صورت‌گرفته است، عمدتاً متمرکز بر مشکلات موردی روستایی در حوزه های مختلف از جمله، فقر و الگوی مصرف در روستاهای مختلف کشور هستند و از بیان یک بسته جامع معیشت پایدار روستایی مبتنی بر زیست‌بوم روستایی به‌صورت مشخص چشم‌پوشی نموده‌اند؛ در تحقیق حاضر به دنبال طراحی بسته جامع معیشت پایدار روستایی باتوجه‌به مؤلفه‌های احراز شده از سایر پژوهش‌ها برآمدیم تا با استفاده از روش فراترکیب ویژگی‌های معیشت پایدار روستایی را مبتنی بر زیست‌بوم روستایی کشور طبقه‌بندی کرده و پیشنهادهای سیاستی متناسب با نتایج را ارائه دهیم.

برای پژوهش‌های آتی، می‌توان از مولفه‌های استخراج شده‌ی پژوهش حاضر از جمله نکات استخراج شده از مقالات که ذیل سه محور فقر، الگوی مصرف و معیشت خانوار روستایی دسته‌بندی شد؛ کمک گرفت و راهکارهای عملیاتی و اجرایی هر کدام از موضوعات را برای توسعه و ایجاد معیشت پایدار روستایی تحقیق نمود. از طرفی می‌توان، بر روی روش‌های تامین مالی هر کدام از محورهای معیشت پایدار روستایی، در روستاهای مختلف کشور تحقیق و بررسی کرد.

ملاحظات اخلاقی

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

مشارکت نویسندگان

جمع‌آوری داده‌ها: سیفی و خسروآبادی ؛ تهیه گزارش پژوهش: سیفی و خسروآبادی ؛ تحلیل داده‌ها: سیفی و خسروآبادی.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

مقاله حاضر از هیچ سازمان دولتی یا غیردولتی حمایت مالی دریافت نکرده است.

سپاسگزاری

نگارندگان بر خود لازم می‌دانند از آقای دکتر مهدی صادقی شاهدانی، ریاست محترم دانشکده اقتصاد دانشگاه امام صادق (ع) به خاطر مطالعه متن مقاله حاضر و ارائه نظرهای ارزشمند سپاسگزاری نمایند. همچنین از داوران محترم به خاطر ارائه نظرهای ساختاری و علمی سپاسگزاری می‌شود.

منابع

احمدی شاپورآبادی، محمدعلی؛ تقدیسی، احمد؛ و امینی، امیرمظفر (۱۳۸۸). بررسی نقش زنان روستایی در بهره‌وری و اصلاح الگوی مصرف در جوامع روستایی. *راهبرد یاس*. ۵(۲۰)، ۹۵-۷۰. https://ensani.ir/fa/article/105147/

ارسلان‌بد، محمدرضا (۱۳۸۰). مقایسه تغییرات توزیع مصرف در مناطق روستایی و شهری ایران. علوم آب و خاک، ۴ (۴)، ۱۱-۱۷. http://dorl.net/dor/20.1001.1.24763594.1379.4.4.2.1

افتخاری، سید فرخ؛ و کرمی، آیت اله (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر فقر در مناطق روستایی کهگیلویه و بویراحمد. *اقتصاد کشاورزی*، ۸(۱)، ۱۵۶-۱۳۹. https://www.iranianjae.ir/article_8925.html

ایزدی، علی؛ طیب‌نیا، سیدهادی؛ و بذرافشان، جواد (۱۴۰۲). تحلیل عوامل موثربر معیشت پایدار خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: بخش کشاورزی دهستان رستاق در شهرستان خلیل‌آباد). *فصلنامه روستا و توسعه پایدار فضا*. ۴ (۱۳)، ۹۷-۷۶. https://dorl.net/dor/20.1001.1.2717350.1402.4.1.5.0

آقایاری هیر، محسن؛ و ولائی، محمد (۱۴۰۰). تحلیل الگوی فضایی فقر روستایی در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان میاندوآب. *برنامه‌ریزی فضایی*، ۱۱(۴)، ۱-۲۶. https://dorl.net/dor/20.1001.1.22287485.1400.11.4.2.1

بذرافشان، جواد؛ مرادی، محمود؛ حسنی مهموئی، بهروز؛ و خاتمی، سیده سمیه (۱۳۹۵). بررسی پیامدهای هدفمندسازی یارانه ها در الگوی مصرف خانوار روستایی موردشناسی: بخش مرکزی شهرستان بیرجند. *جغرافیا و آمایش شهری-منطقه ای*، ۵(۱۶)، ۱۴۵-۱۶۰. https://dorl.net/dor/20.1001.1.23452277.1394.5.16.11.2

بریمانی، فرامرز؛ راستی، هادی؛ رئیسی، اسلام؛ و محمدزاده، مسعود (۱۳۹۵). تحلیل عوامل جغرافیایی موثر بر معیشت خانوار در سکونتگاه های روستایی مورد شناسی : شهرستان شهرقند. *جغرافیا و آمایش شهری - منطقه ای*،۶(۱۸)، ۸۵-۹۶. https://dorl.net/dor/20.1001.1.23452277.1395.6.18.9.1

بنی اسدی، مصطفی؛ و ورمزیاری، حجت (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر بهره وری نیروی کار کشاورزی، توزیع درآمد و فقر در مناطق روستایی ایران. *فصلنامهٔ روستا و توسعه*، ۱۷(۴)، ۱-۲۳. https://doi.org/10.30490/rvt.2018.59410

بنی اسدی، مصطفی؛ و زارع مهرجردی، محمدرضا (۱۳۸۹). بررسی تاثیر الگوی کشت بهینه بر فقر روستایی در بخش ارزوییه شهرستان بافت- کرمان. *اقتصاد کشاورزی*، ۴(۲). ۱۸۳-۲۰۹. https://www.iranianjae.ir/article_9766.html

بواسحاق، محمدرضا؛ تقدیسی، احمد؛ و تقوایی، مسعود (۱۳۹۴). ارائه مدلی برای تبیین فقر در مناطق روستایی مطالعه موردی استان چهارمحال و بختیاری. *پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی*، ۴ (۳)، ۱۱۵-۱۲۶. https://ensani.ir/fa/article/352110/

پریوش، غلامحسین؛ و بخشوده، محمد (۱۳۸۶). اثرات سیاست های پولی بر رفتار مصرفی خانوارهای روستایی ایران. *فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران*، ۹(۳۱)، ۱۵۱-۱۶۳. https://ijer.atu.ac.ir/article_3644.html

پناهی، فاطمه؛ و ملک‌محمدی، ایرج (۱۳۹۲). اثرات مدیریت منابع آب کشاورزی بر فقرزدایی معیشتی در مناطق روستایی ایران. *فصلنامه روستا و توسعه*، ۱۶(۴)، ۱-۱۷. https://doi.org/10.30490/rvt.2018.59376

ترکمانی، جواد؛ و جمالی مقدم، الهام (۱۳۸۷). بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم سرمایه گذاریهای عمرانی دولت بر رشد بهره وری کل و فقرزدایی در مناطق روستایی ایران. *فصلنامه روستا و توسعه*، ۱۱(۴)، ۱-۲۴. https://www.sid.ir/paper/448250/fa

توکلی، مرتضی؛ احمدی، شیرکو؛ و فاضل نیا، غریب (۱۳۹۵). تحلیل عوامل موثر بر معیشت روستایی (بررسی موردی: روستاهای شهرستان سردشت). *جغرافیا و برنامه ریزی*، ۲۰(۵۸)، ۶۳-۸۱. https://geoplanning.tabrizu.ac.ir/article_5744_137.html?lang=en

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

جمالی، غلامرضا؛ و زمانی، ساسان (۱۳۹۴). عوامل موثر بر الگوی مصرف آب و بهینه سازی آن در بخش خانگی مناطق روستایی مطالعه موردی مناطق روستایی شهرستان بوشهر. *نشریه آب و توسعه پایدار*، ۲(۱)، ۸۱-۸۶. https://doi.org/10.22067/jwsd.v2i1.41157

جمعه پور، محمود؛ و کیومرث، نرجس (۱۳۹۱). بررسی اثرات گردشگری بر دارایی ها و فعالیت های معیشتی مردم در چارچوب معیشت پایدار گردشگری (مطالعه موردی روستای زیارت). *مطالعات مدیریت گردشگری (مطالعات جهانگردی)*، ۷(۱۷)، ۷۳-۹۲. https://dorl.net/dor/20.1001.1.23223294.1391.7.17.4.6

چمبرز، ر. (۱۳۸۷). توسعه روستایی، اولویت بخشی به فقرای روستایی (ترجمه مصطفی ازکیا.) تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

حیدری ساربان، وکیل؛ و عبدپور، علیرضا (۱۳۹۸). عوامل بهبود معیشت پایدار روستایی از دیدگاه ساکنان محلی، مطالعه موردی: شهرستان اردبیل. *تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*. ۱۹(۵۴)، ۴۶-۲۳. http://dx.doi.org/10.29252/jgs.19.54.23

خداداد کاشی، فرهاد؛ و حیدری، خلیل (۱۳۸۳). ارزیابی نقش اقلام یارانه ای خوراکی در سبد مصرفی خانوارهای شهری و روستایی. *پژوهشنامه بازرگانی*، ۱۲(۳۲)، ۴۱-۵۴. https://www.sid.ir/paper/426545/fa

خدادادکاشی، فرهاد؛ و ابراهیمی، جاوید (۱۳۹۱). اثر آموزش بر جنبه های مختلف فقر در مناطق شهری و روستایی ایران. *علوم اجتماعی، رفاه اجتماعی*، ۱۲(۴۶)، ۹۳-۱۲۱. http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-969-fa.html

خوش فطرت، محمدرضا؛ رحمانی، خدیجه؛ کلانتری، ناصر؛ غفارپور، معصومه؛ محرابی، یدالله؛ و اسماعیل زاده، احمد. (۱۳۸۶). ارزیابی و مقایسه الگوی مصرف مواد غذایی و نمایه توده بدنی پسران نوجوان شهری و روستایی شهرستان زرین شهر، سال تحصیلی ۸۱-۱۳۸۰. *فصلنامه پایش*، ۶(۲)، ۱۱۹-۱۲۷. http://dorl.net/dor/20.1001.1.16807626.1386.6.2.5.4

داودی فارسانی، الهه؛ و نوری پور، مهدی (۱۳۹۵). بررسی رابطهٔ فقر روستایی و تخریب مراتع بخش مرکزی شهرستان فارسان. *پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی*، ۵(۱۵)، ۶۹-۷۸. https://doi.org/10.22108/ssoss.2017.21276

ذکایی، محمدسعید (۱۳۹۱). فراغت، مصرف و جامعه. *انتشارات تیا*.

ربیعی، علی؛ نیرومند، مونا؛ و کیاده، ناصر (۱۳۹۵). الگوی خرید و مصرف کالاهای ایرانی مشتریان شهری و روستایی کشور. *فصلنامه علمی-پژوهشی کاوش‌های مدیریت بازرگانی*. ۸(۱۵). ۲۰-۱. https://dorl.net/dor/20.1001.1.2645386.1395.8.15.1.8

رفیع‌فر، جلال الدین؛ غربی، موسی‌الرضا؛ و زرقی، محمد (۱۳۹۴). آسیابانی و بازنمایی مناسبات اجتماعی طبقات فرودست در جوامع روستایی: بررسی پدیدهٔ آسیاب و آسیابانی در روستای حسنآباد ششتمد. *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۴(۳)، ۳۷۵-۴۰۷. https://doi.org/10.22059/jisr.2015.56199

رومیانی، احمد؛ عینالی، جمشید؛ هادی‌پور، مرضیه؛ و حجی‌پور، محمد (۱۳۹۵). برآورد و سنجش رابطه اثرگذاری گردشگری با کاهش فقر در مناطق روستایی مطالعه موردی: روستاهای چنگوره و اسماعیل آباد شهرستان آوج. *فصلنامه فضای گردشگری*، ۴(۲۰)، ۸۱-۹۸. https://journals.iau.ir/article_526656.html

ریاحی، وحید؛ و سلطان آبادی، ملیحه (۱۳۹۷). اثرات اقتصادی هدفمندی یارانه ها بر معیشت خانوارهای روستایی شهرستان خوشاب. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۷(۲۳). ۹۵-۱۱۲. http://serd.khu.ac.ir/article-1-3034-fa.html

زراءنژاد، منصور (۱۳۸۲). تخمین تابع مصرف کالاهای مصرفی برای دو گروه خانوارهای شهری و روستایی ایران در دوره ۱۳۷۳-۱۳۵۳. *فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران*، ۵(۱۶)، ۴۶-۲۳. https://ijer.atu.ac.ir/article_3859.html

سجاسی قیداری، حمدالله؛ خوب، شادی؛ حسینی کهنوج، سیدرضا؛ و مرادی، کبریا (۱۳۹۷). اثرات تنوع بخشی اقتصاد روستایی بر تاب آوری معیشت روستاییان در دهستان رادکان شهرستان چناران. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۷(۲۴)، ۴۱-۷۰. http://serd.khu.ac.ir/article-1-3094-fa.html

سرایلو، سمیرا؛ زارع مهرجردی، محمدرضا؛ و خالدی، کوهسار (۱۳۹۰). اثر مخارج تحقیقات کشاورزی بر فقر روستایی ایران. *فصلنامه روستا و توسعه*، ۱۴(۲)، ۵۳-۷۱. https://www.sid.ir/paper/94611/

سلیمانی خشاب، عباسعلی (۱۴۰۲). مرور سیستماتیک مؤلفه‌های مؤثر در الگوی عملیات روانی از دیدگاه نویسندگان ایرانی. *فصلنامه علمی - پژوهشی (سیاست‌گذاری و حکمرانی سیاسی)*، ۱۹(۳۷)، ۱۲۵-۱۴۸. https://pkn.isu.ac.ir/article_76595.html

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

سیدعلیپور، سیدخلیل؛ پایدار، ابوذر؛ و صادقی، خدیجه (۱۳۹۵). ارائه مدل آمایشی راهکارهای بهبود معیشت روستاییان با تاکید بر امنیت پایدار (محدوده اجرای csp جازموریان در جنوب کرمان). *جغرافیا و توسعه*، ۱۴(۴۴)، ۴۵-۶۴. https://doi.org/10.22111/gdij.2016.2718

شریفی، زینب؛ نوری پور، مهدی؛ و شریف زاده، مریم (۱۳۹۶). تحلیل آسیب پذیری خانوارهای روستایی بخش مرکزی شهرستان دنا: کاربرد چارچوب معیشت پایدار. *تحلیل فضایی مخاطرات محیطی*، ۴(۲)، ۱۹-۳۶. http://jsaeh.khu.ac.ir/article-1-2714-fa.html

شوشتریان، آشان؛ و بخشوده، محمد (۱۳۸۴). بررسی آثار آزادسازی بازار گندم روی فقر در ایران. *فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی*، ۱۴(۳۷)، ۲۵۰-۲۲۵.

شهرکی، محبوبه؛ و شریف زاده، مریم (۱۳۹۴). ارزیابی جایگاه آبزی‌پروری در معیشت پایدار روستایی کشاورزان شهرستان زاهدان. *پژوهش‌های روستایی*، ۶(۱)، ۹۷-۱۱۶. https://doi.org/10.22059/jrur.2015.54233

شیروانیان، عبدالرسول؛ و بخشوده، محمد (۱۳۸۸). بررسی میزان آسیب پذیری در برابر فقر در مناطق روستایی شهرستان فسا. *فصلنامه اقتصاد کشاورزی*، ۳(۳)، ۶۷-۹۱. https://www.iranianjae.ir/article_9821.html

شیروانیان، عبدالرسول؛ و بخشوده، محمد (۱۳۹۱). بررسی ابعاد کمبود آموزشی در جامعه‌ی روستایی ایران با تمرکز بر دانش اطلاعاتی و اولویت‌های رویارویی با آن. *اقتصاد کشاورزی*، ۶(۳)، ۲۳-۵۱. https://www.iranianjae.ir/article_9300.html

شیروانیان، عبدالرسول؛ و نجفی، بهاالدین (۱۳۹۰). بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر رفاه و کاهش فقر روستایی (مطالعه مورد : محدوده ی شبکه ی آبیار و زه کشی درودزن). *اقتصاد کشاورزی*، ۵(۳)، ۲۳-۵۱. https://www.iranianjae.ir/article_9560.html

شیروانیان، عبدالرسول؛ و اسماعیلی، عبدالکریم. (۱۳۸۸). بررسی تأثیر تغییرات قیمت بر فقر روستائی (مطالعه مورد : استان فارس). *تحقیقات اقتصاد توسعه کشاورزی ایران*، ۴۰(۲)، ۱۳-۲۵. https://journals.ut.ac.ir/article_20539.html

شیری، محمد؛ قاضی طباطبائی، محمود؛ صادقی، رسول؛ و راغفر، حسین (۱۳۹۴). بررسی نقش عوامل اجتماعی و جمعیتی در تغییرات الگوی مصرف خانوارهای شهری و روستایی ایران. *توسعه محلی (روستایی-شهری)*، ۷(۱)، ۱-۲۸. https://doi.org/10.22059/jrd.2015.58432

صادقی، حسین (۱۳۹۰). آثار مخارج دولت بر نرخ فقر روستایی در ایران، *فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی*، ۱۹(۵۸)، ۱۰۷-۱۲۶. http://qjerp.ir/article-1-207-fa.html

صامتی، مجید؛ و کرمی، علیرضا (۱۳۸۳). بررسی هزینه‌های دولت در بخش کشاورزی بر کاهش فقر روستایی در کشور. *تحقیقات اقتصادی*، ۳۹(۶۷)، ۲۱۳-۲۳۴. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.00398969.1383.39.4.8.3

عبداللهی، عبدالله؛ ولائی، محمد؛ و انوری، آرزو (۱۳۹۲). مقاله ارزیابی اثرات سرمایه اجتماعی در کاهش فقر روستایی مورد: روستای قپچاق، شهرستان میاندوآب. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۲(۶)، ۱۳۳-۱۵۱. http://serd.khu.ac.ir/article-۱-۱۷۸۵-fa.html

علوی زاده، سید امیرمحمد؛ میرلطفی، محمودرضا؛ و نعیم آبادی، نازنین (۱۳۹۵). اثرات کشت زعفران در پایداری اقتصادی روستاهای دهستان در بقاضی شهرستان نیشابور. *زراعت و فناوری زعفران*، ۴(۲)، ۱۳۳-۱۴۲. https://doi.org/10.22048/jsat.2016.17363

علی بیگی، امیرحسین؛ علی آبادی، وحید؛ و گراوندی شهپر (۱۳۹۱). مدل ساختاری مؤلفه های سرمایه اجتماعی مؤثر بر میزان ریسک پذیری روستاییان مطالعه کلزاکاران شهرستان کنگاور. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*. ۱(۱)، ۱۱۱-۱۰۱. http://serd.khu.ac.ir/article-1-1564-fa.html

علی پور، لیلا؛ و حجت، عیسی (۱۳۹۰). بازار عشایری چند کارکردی: گامی در راستای پایداری زندگی عشایر کوچنده. *فصلنامه روستا و توسعه*، ۱۴(۱)، ۱۴۹-۱۷۲. https://doi.org/10.30490/rvt.2018.59175

علی‌مددی، علی؛ نظری، عبدالمجید؛ مرادی، محمود؛ و غفاری، رامین (۱۳۹۵). اثرات طرح هدفمندی یارانه‌ها بر الگوی مصرف خانوارهای روستایی با رویکرد معیشت پایدار در شهرستان یکلات و بینالود. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۵(۱۶)، ۹۷-۱۱۸. http://dx.doi.org/10.18869/acadpub.serd.5.16.97

عنبری، موسی؛ فیروزآبادی، سید احمد؛ و سروش، سیما (۱۳۹۴). اثرات رقابت جویی مادی و منزلتی بر مصرف‌گرایی روستایی. *مطالعات اجتماعی ایران*، ۷(۴)، ۱۱۰-۱۳۶. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20083653.1392.7.4.5.0

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

فرجزاده، زکریاء؛ و نجفی، بهاءالدین (۱۳۸۳). رفتار مصرف کنندگان شهری و روستایی ایران مطالعه موردی کالاهای اساسی مشمول یارانه. *اقتصاد کشاورزی و توسعه*، ۱۸(۴۷)، ۱۰۳-۱۲۴. https://www.sid.ir/paper/361190/fa

فرید گیگلو، بهنام؛ رهنمون، عادل؛ سعیدی، حسین؛ میهن خواه، مسلم؛ و سادات رشادی، مریم (۱۳۹۴). بررسی تاثیر عوامل اجتماعی و معیشتی روستانشینان در تخریب اراضی (مطالعه موردی: حوضه آبخیز قوری چای در شمال استان اردبیل). *پژوهش‌های روستایی*، ۶(۲۴)، ۷۸۷-۸۰۵. https://doi.org/10.22059/jrur.2015.57113

فلاحتی، علی؛ و گلی، یونس (۱۳۹۶). برآورد سهم ناکارای شکاف دستمزد روستایی-شهری ایران. *فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات اقتصادیِ کاربردی ایران*، ۶(۲۲)، ۱۲۳-۱۴۳. https://doi.org/10.22084/aes.2017.11959.2299

فلاحی، فیروز؛ محمدزاده، پرویز؛ و حکمتی فرید، صمد (۱۳۹۲). بررسی آثار رفاهی افزایش قیمت گروه‌های کالایی در خانوارهای شهری کشور. *تحقیقات اقتصادی*، ۴۸(۲)، ۱۳۱-۱۵۰. https://doi.org/10.22059/jte.2013.35171

فهیمی نیا، محمد؛ مجیدی، غریب؛ تشیعی، حمیدرضا؛ نظری، شهرام؛ وکیلی، بهنام؛ آقابابایی، حسین؛ فهیمی نیا، وحیده؛ عباسی، ابراهیم و ایزانلو، حسن (۱۳۹۴). بررسی الگوی مصرف آب و آب به حساب نیامده در مناطق روستایی استان قم و ارائه راهکارهای اصلاحی. *دانشگاه علوم پزشکی سبزوار*، ۲۲(۳)، ۴۱۰-۴۱۸. https://jsums.medsab.ac.ir/article_576.html

قرنی آرا، بهروز (۱۳۹۳). بررسی نقش برنامه ریزی مشارکتی در کاهش فقر روستایی به روش کیفی مطالعهٔ موردی: روستای لزور. *پژوهش‌های روستایی*، ۵(۳)، ۴۸۸-۴۶۷. https://doi.org/10.22059/jrur.2014.53175

قرنی آرا، بهروز (۱۳۹۴). بررسی کمی نقش برنامه ریزی مشارکتی در کاهش فقر روستایی مورد شناسی: شهرستان فیروزکوه، روستای لزور. *جغرافیا و آمایش شهری منطقه‌ای*، ۵(۱۵)، ۱۱۷-۱۳۶. https://doi.org/10.22111/gaij.2015.2075

قنبری، سیروس؛ خسروی، محمود؛ و محمدی، سهیلا (۱۳۹۵). تحلیل فضایی تأثیر یارانه‌های نقدی برتغییرالگوی مصرف خانوارهای روستایی دهستان‌های مرکزی شهرستان نورآباد ممسنی با استفاده از تابع تراکم کرنل و تحلیل هات اسپات. *جغرافیا و توسعه*، ۲۰(۴۲)، ۸۳-۱۰۶. https://doi.org/10.22111/gdij.2016.2345

قنبری، یوسف؛ و آرین فر، وجیهه (۱۳۹۶). ارزیابی تاثیر خشکسالی بر وضعیت اقتصادی و معیشت خانوارهای روستایی در واحدهای بهره‌برداری مشاع: مطالعه موردی شهرستان فسا. *فصلنامه روستا و توسعه*، ۲۰(۷۸)، ۶۹-۹۱. https://doi.org/10.30490/rvt.2017.59495

کرد، باقر (۱۳۹۳). الگوی توزیع فضایی مصرف کالاهای ضروری در سبد مصرفی خانوارهای روستایی ایران. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*. ۳(۱۰)، ۸۵-۶۵. http://serd.khu.ac.ir/article-1-2169-fa.html

کرمی، آیت اله؛ و مردانی، یاسر (۱۳۹۴). بررسی تاثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر شاخص‌های فقر در مناطق روستایی ایران. *تحقیقات اقتصاد کشاورزی*، ۷(۲۶)، ۱۰۹-۱۲۳ https://dorl.net/dor/20.1001.1.20086407.1394.7.26.6.3

کریمی، کبری؛ و کرمی دهکردی، اسماعیل (۱۳۹۴). بهره برداری از مراتع و لزوم متنوع سازی معیشت خانوارهای روستایی مطالعه موردی: شهرستان ماهنشان. *پژوهش‌های روستایی* ۶(۲)، ۳۴۳- ۳۶۸. https://doi.org/10.22059/jrur.2015.54911

گیلانی پور، نجیبه؛ عادلی، کامران؛ گیلانی پور، جواد؛ و آریان، حمید (۱۳۹۰). بررسی وضعیت اقتصادی روستاییان و میزان وابستگی آنها به جنگل (مطالعه موردی: روستای کرچی). *اکوسیستم‌های طبیعی ایران*، ۱(۴)، ۴۸-۵۴. https://www.sid.ir/paper/215085/

لیانی، قاسم؛ و بخشوده، محمد (۱۳۹۵). بررسی تغییرات سطح فقر و تعیین میزان آسیب‌پذیری خانوارهای روستایی ناشی از افزایش قیمت جهانی مواد غذایی در ایران. *پژوهش‌های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)*، ۱۶(۳)، ۱-۲۷. http://dorl.net/dor/20.1001.1.17356768.1395.16.3.3.0

محمدی یگانه، بهروز؛ چراغی، مهدی؛ و یاری پور، افسانه (۱۳۹۵). ارزیابی اثرات سرمایه اجتماعی در تنوّع معیشتی خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: دهستان زرین دشت- شهرستان دره شهر). *پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی*، ۵(۱۶)، ۱-۱۴. https://ensani.ir/fa/article/368150/

محمدی، البرز؛ امیدی، مریم؛ و پورسعید، علیرضا (۱۴۰۰). طراحی پارادایم معیشت پایدار روستایی با تأکید بر جغرافیای انسانی. *فصلنامه پژوهش‌های روستایی*. ۱۲(۴۵)، ۲۰۹-۱۹۴. https://doi.org/10.22059/jrur.2021.315672.1593

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

محمدی، سعدی؛ مرادی، اسکندر؛ و رشیدی، زبیده (۱۳۹۶). اثرات گردشگری بر معیشت پایدار خانوارهای روستایی، از دید جامعه میزبان مطالعه موردی: بخش اورامان (شهرستان سروآباد). *نشریه جغرافیا*، ۱۵(۵۲)، ۱۲۱-۱۳۶. https://mag.iga.ir/article_254326.html

محمودی، وحید؛ و صمیمی‌فر، قاسم (۱۳۸۴)، فقر قابلیتی، *فصلنامه رفاه اجتماعی*، ۵(۱۷)، ۹-۳۲. http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-2112-fa.html

موسوی، سیدنعمت‌اله؛ مبصری، مسعود؛ و اکبری، سیدمحمدرضا (۱۳۹۰). اثر الگوی کشت بر مصرف آب درامد و فقر روستایی مطالعه موردی شهرستان کازرون. *نشریه اقتصاد و توسعه کشاورزی (علوم و صنایع کشاورزی)*، ۲۵(۲)، ۲۱۹-۲۲۶. https://doi.org/10.22067/jead2.v1390i2.9713

مولایی، محمد؛ و رحیمی راد، زهره (۱۳۹۷). اندازه گیری و مقایسه ی حداقل معیشت خانوارهای شهری و روستایی ایران طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۶۸. *تحقیقات اقتصادی* ۵۳(۱۲۲)، ۱۸۱-۲۰۸. https://doi.org/10.22059/jte.2018.65082

مهدی‌زاده، حسین. (۱۳۹۵). بررسی نقش صنایع کوچک بر بهبود معیشت خانوارهای روستایی (بررسی موردی: شهرستانهای سیروان و چرداول- استان ایلام). *اقتصاد کشاورزی*، ۱۰(۴)، ۱۳۹-۱۵۵. https://doi.org/10.22034/iaes.2017.22602

ناصری، علیرضا؛ باسخا، مهدی؛ و حسن زاده، محمد (۱۳۸۸). بررسی تاثیر هزینه‌های مختلف دولت بر اشتغال غیر کشاورزی و فقر در مناطق روستایی ایران. *فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی*، ۹(۴)، ۶۴ -۴۱. http://dorl.net/dor/20.1001.1.17356768.1388.9.4.5.5

نجفی اصل، زهره؛ و طالب، مهدی (۱۳۹۱). آسیب شناسی تحولات الگوی مصرف: مصرف گرایی و تجمل پرستی، پدیده نوظهور در جوامع روستایی کنونی ایران، مطالعه موردی: روستای حصارخروان قزوین. *بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۷(۱)، ۲۸۲-۲۶۱. https://journals.ut.ac.ir/article_60203.html

نجفی، بهاءالدین؛ و شوشتریان، آشان (۱۳۸۶). براورد خط فقر، اندازه فقر و بررسی تعیین کننده های آن در خانوارهای روستایی و شهری ایران. *اقتصادکشاورزی و توسعه*، ۱۵(۵۹)، ۱-۲۴. https://doi.org/10.30490/aead.2007.58882

نعمتی، علی؛ مجیدپور، علی؛ و سقا، محسن (۱۳۸۲). بررسی الگوی مصرفی مواد غذایی در جمعیت روستایی اردبیل، ۱۳۷۸. *علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل*، ۲(۸)، ۵۱-۵۸. https://www.sid.ir/paper/59581/

نگهداری، ابراهیم؛ و منصفی بیکاه، فضه (۱۳۹۹). تحلیل خط فقر خانوارهای روستایی استان هرمزگان بر حسب بعد خانوار. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*. ۹ (۳۲) :۲۲۷-۲۴۴. http://dorl.net/dor/20.1001.1.23222131.1399.9.32.11.6

نگهداری، ابراهیم؛ پیرایی، خسرو؛ کشاورز حداد، غلامرضا؛ و حقیقت، علی (۱۳۹۳). محاسبه خط فقر خانوارهای روستایی ایران بر اساس بعد خانوار، ۱۳۹۰-۱۳۸۵. *فصلنامه علمی روستا و توسعه*، ۱۷(۴)، ۱۵۵-۱۷۲. https://doi.org/10.30490/rvt.2018.59417

نوروزی، مرضیه؛ و حیاتی، داریوش (۱۳۹۴). سازه های موثر بر معیشت پایدار روستایی از دیدگاه کشاورزان استان کرمانشاه. *علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران*، ۱۱(۱)، ۱۲۷-۱۴۴. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20081758.1394.11.1.9.3

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

References

Abdullahi A, Velaee M, Anvari A. (2014). Effects evaluation of social capital on rural poverty reduction Case: Ghobchagh village in Miyandoab County. *Journal Space Economy & Rural Development*, 2 (6), 133-152. URL: http://serd.khu.ac.ir/article-1-1785-fa.html (in Persian)

Aghayari Hir, M., & valaei, M. (2021). Analysis of the Spatial Pattern of Rural Poverty in Rural Settlements of Miyandoab County. *Spatial Planning*, 11(4), 1-26. https://doi.org/10.22108/sppl.2021.126484.1549 (in Persian)

Ahmadi Shapoorabadi, M., Taghdisi, A., Amini, A. (2009). Investigating the role of rural women in productivity and reforming consumption patterns in rural communities, *Yas Rahbord*, ۵(۲۰), 70-95. https://ensani.ir/fa/article/105147/ (in Persian)

Alavizade, S. A. M., Mirlotfi, M. R., & Naimabadi, N. (2016). The Effects of Saffron Economic Stability of Rural Residents in the Darbeghazi District City of Nishabur. *Saffron Agronomy and Technology*, 4(2), 133-142. https://doi.org/10.22048/jsat.2016.17363 (in Persian)

Alibigi A, aliabadi V, gravandi S. A. (2013). Structural Mode for Effect of Social Capital on Risk-Taking of Rural People: the Case of Rape Seed Farmers of Kangavar Township. *Journal Space Economy & Rural Development*, 1 (1), 101-111 http://serd.khu.ac.ir/article-1-1564-fa.html (in Persian).

Alimadadi A, Nazari A, Moradi M, Ghaffari R. (2017). An analysis of the effects of the subsidies targeting on rural households; applying the approach of sustainable livelihoods in Kalat and Binalud County. *Journal Space Economy & Rural Development*, 5 (16), 97-118. http://serd.khu.ac.ir/article-1-2603-fa.html (in Persian)

Alipour, L., Hojjat, I. (2008). Multi Functional Nomadic Markets in Iran: A Step towards Sustainable Nomadic Life. *Village and Development*, 14(1), 149-172. https://doi.org/10.30490/rvt.2018.59175 (in Persian)

Anbari, M., Firoozabadi, A., Souroosh, S. (2014). The effects of material and status competitiveness on rural consumerism. *Journal of Iranian Social Studies*, 7(4), 110-136. https://doi.org/20.1001.1.20083653.1392.7.4.5.0 (in Persian).

Arsalanbod M. (2001). Comparison of Changes in Consumption Distribution in the Rural and Urban Areas of Iran. *Jwss*. 4 (4), 11-17, http://jstnar.iut.ac.ir/article-1-110-fa.html (in Persian)

Asadi, A., Akbari, M., Shabanali Fami, H. & Iravani, H. (2008). Poverty Alleviation and Sustainable Development: The Role of Social Capital, *Journal of Social Sciences* 4 (3), 202-215. https://doi.org/10.3844/jssp.2008.202.215

Bai, X. H., Yan, H. M., Pan, L. H., & Huang, H. Q. (2015). Multi-agent modeling and simulation of farmland use change in a farming-pastoral zone: A case study of Qianjingou town in inner Mongolia, China. *Sustainability*, 7(11), 14802–14833. https://doi.org/10.3390/su71114802

Bani Asadi, M., & Zare Mehrjerdi, M. R. (2010). Studying the Effects of Optimal Cultivation Pattern on Rural Poverty: Case study of Orzoo'iyeh District in Baft (Kerman – Iran). *Agricultural Economics*, 4(2), 209-183. https://doi.org/10.30490/rvt.2018.59410 (in Persian)

Bani Asadi, M., Varmazyari, H. (2018). Investigation of Effective Factors on Agricultural Labor Productivity, Income Distribution and Poverty in Rural Areas of Iran. *Village and Development*, 17(4), 1-23. https://doi.org/10.30490/rvt.2018.59410 (in Persian)

Barimani, F., Rasti, H., Raeisi, E., Mohammadzadeh, M. (2015). Analysis of geographical factors affecting household livelihood in rural settlements, case study: Shahrqand city, *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 6(18), 85-96. https://dorl.net/dor/20.1001.1.23452277.1395.6.18.9.1 (in Persian)

Bazrafshan, D. J., Moradi, M., Hassani Mahmooei, B., & Khatami, S. S. (2015). Study the Impacts of Targeted Subsidies plan On the Consumption Patterns of Rural Families in Central Districts of Birjand Township. *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 5(16), 145-160. https://doi.org/10.22111/gaij.2015.2168 (in Persian)

Bosshagh, M. R., Taghdisi, A., & Taghvaie, M. (2015). A Model for Explaining the Poverty in Rural Areas (Case Study: Chaharmahal Bakhtiari Province). *Journal of Research and Rural Planning*, 4(3), 115-126. https://doi.org/10.22067/jrrp.v4i3.42140 (in Persian)

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

Butler, L.M., Mazur, R.E. (2009). Principles and processes for enhancing sustainable rural livelihoods: Collaborative learning in Uganda. *International Journal of Sustainable Development and World Ecology*, 14(6), 604-617. https://doi.org/10.1080/13504500709469758

Chambers, R. (2009). *Rural development, giving priority to the rural poor*. (translated by Mustafa Azkia.) Tehran: Tehran University Press. (in persian).

Chambers, R., & Conway, G. R. (1991). Sustainable rural livelihoods: Practical concepts for the 21st century. Brighton, *Institute of Development Studies*. IDS Discussion Paper No. 296.

Daskon, C., & Mcgregor, A. (2012). Cultural capital and sustainable livelihoods in Sri Lanka\"s rural villages: Towards culturally aware development. *Journal of Development Studies*, 48(4), 549–563. https://doi.org/10.1080/00220388.2011.604413

Davoodi Farsani, E., & Nooripoor, M. (2017). The Relationship between Rural Economic Poverty and Rangelands Degradation The Case of Central District of Farsan County. *Strategic Research on Social Problems*, 5(4), 69-78. https://doi.org/10.22108/ssoss.2017.21276 (in Persian)

Deng, Q., Li, E., Zhang, P. (2020). Livelihood sustainability and dynamic mechanisms of rural households out of poverty: An empirical analysis of Hua County, Henan Province, China. *Journal of Habitat International*, 99 (2020) 102160. https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2020.102160

Eftekhari, S. F., & Karami, A. A. (2014). Investigating Factors Affecting Poverty in Rural Areas of Kohgiluyeh and Boyerahmad Province. *Agricultural Economics*, 8(1), 139-156. https://www.iranianjae.ir/article_8925.html (in Persian).

Ellis, F. (2000), Rural Livelihoods and Diversity in Developing Countries. Oxford: *Oxford University Press*.

Fahiminia, M., Majidi, G., Tashee, H., Nazari, S., Vakili, B., Aghababaee, H., Fahiminia, V., Abbasi, E., & Izanloo, H. (2015). Evaluation of Water Consumption Pattern and Unaccounted for Water in Rural Areas of Qom and Offering Corrective Strategies. *Journal of Sabzevar University of Medical Sciences*, 22(2), 410-418. https://jsums.medsab.ac.ir/article_576.html (in Persian).

Falahati, A., Goli, Y. (2018). Estimating the ineffective share of the rural-urban wage gap in Iran. *Scientific-Research Quarterly of Applied Economic Studies of Iran*, 6(22), 123-143. https://doi.org/10.22084/aes.2017.11959.2299 (in Persian).

Fallahi, F., Mohamadzedeh, P., & Hekmati Farid, S. (2013). The Welfare Effects of Price Changes in the Main Commodity Groups in Iran. *Journal of Economic Research (Tahghighat- E- Eghtesadi)*, 48(2), 131-150. https://doi.org/10.22059/jte.2013.35171 (in Persian).

Farajzadeh, Z., Najafi, B. (2005). The behavior of urban and rural consumers in Iran, a case study of subsidized basic goods. *Agricultural economics and development*, 18(47), 103-124. https://www.sid.ir/paper/361190/fa (in Persian).

farid gigolo, B., Rahnemoon, A., Saeedi, H., Mihankhah, M., & Sadat Reshadi, M. (2015). Review of social and economic factors affecting land Degradation (Case study Gorichay watershed of Ardebil province). *Journal of Rural Research*, 6(4), 787-805. https://doi.org/10.22059/jrur.2015.57113 (in Persian).

Farrington, J., Carney, D., Ashley, C., and Turton, C. (1999). Sustainable livelihoods in practice: early applications of concepts in rural areas. *ODI Natural Resource Perspectives* No. 42.

Ghanbari, Y., & Aryanfar, V. (2017). Evaluating the Effect of Drought on the Economic Status and Livelihood of Rural Households in Collective Operation Units: A Case Study of Fasa County of Iran. *Village and Development*, 20(2), 69-91. https://doi.org/10.30490/rvt.2017.59495 (in Persian).

Gharani Arani, B. (2014). Study of Role of Participatory Planning on Rural Poverty Alleviation (Lazur); A Qualitative Method. *Journal of Rural Research*, 5(3), 467-488. https://doi.org/10.22059/jrur.2014.53175 (in Persian).

Gharani, S., Khosravi, M., Mohammadi, S. (2016). Spatial analysis of the effect of cash subsidies on the change in the consumption pattern of rural households in the central villages of Noorabad Mamsani city using kernel density function and hotspot analysis, *Geography and development*, 20(42), 83-106. https://doi.org/10.22111/gaij.2015.2075 (in Persian).

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

Gherani arani, D. B. (2015). Study of Role of Participatory Planning on Rural Poverty Alleviation, A Quantitative Method (Case Study: Firuzkuh, Lazur Village). *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 5(15), 117-136. https://doi.org/10.22111/gaij.2015.2075 (in Persian).

Gilanipoor, N., Adeli, K., Gilanipoor, J., Arian, H. (2011). Investigating the economic status of the villagers and their dependence on the forest (case study: Kerchi village). *Natural Ecosystems of Iran*, 1(4), 48-54. https://www.sid.ir/paper/215085/ (in Persian).

Heidari sarban V, Abdpour A. (2020). Factors Improvement of Sustainable livelihoods from the Perspective of Local People, Case Study: Ardabil County. *jgs*, 19 (54), 23-46, http://jgs.khu.ac.ir/article-1-3265-fa.html (in Persian)

Izadi, A., Tayebnia, S. H., & Bazrafshan, J. (2023). Investigating Factors Affecting the Sustainable Livelihood of Rural Households: A Case Study of Agricultural Section of Rostaq Rural District in Khalilabad County. *Village and Space Sustainable Development*, 4(1), 84-100. https://doi.org/10.22077/vssd.2022.4954.1062 (in Persian)

Jamali, G., & Zamani, S. (2015). Factors affecting water consumption pattern and optimizing in household sector of rural areas (Case Study: Bushehr rural areas). *Journal of Water and Sustainable Development*, 2(1), 81-86. https://doi.org/10.22067/jwsd.v2i1.41157 (in Persian).

Jome pour, M., & kiyumars, N. (2012). Investigation of tourism impact on the livelihood activities and assets of rural households, (case study: Zeeyarat village in Gorgan County). *Tourism Management Studies*, 7(17), 73-92. https://dorl.net/dor/20.1001.1.23223294.1391.7.17.4.6 (in Persian).

Karami, A., Mardani, Y. (2016). Investigating the effect of macroeconomic variables on poverty indicators in rural areas of Iran. Agricultural economics research, 7(26), 109-123. https://doi.org/20.1001.1.20086407.1394.7.26.6.3 (in Persian).

Karimi, K., & Karami Dehkordi, E. (2015). Rangeland Use and Necessity of Diversification of Rural Households' Livelihoods, a case study in the Mahneshan Township Rangeland Use and Necessity of Diversification of Rural Households' Livelihoods, *Journal of Rural Research,* 6(2), 343-368. https://doi.org/10.22059/jrur.2015.54911 (in Persian).

Kassa, K. and Eshetu, Z. (2014). Situation analysis of rural livelihoods and socioeconomic dynamics for sustainable rural development: The Case of Legehida Woreda district. *Journal of Agriculture and Environmental Management*, No3, pp201-208.

Khodad kashi, F., Heidari, Kh. (2004). Evaluation of the role of subsidized food items in the consumption basket of urban and rural households, *Business studies*, 12(32), 41-54. https://www.sid.ir/paper/426545/fa (in Persian).

Khodadad Kashi F, Javidi E. (2012). The Effects of Education on Different Aspects of Poverty in Urban and Rural areas Of Iran. *refahj*. 12(46), 93-121. http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-969-fa.html (in Persian)

Khoshfetrat M.R., Rahmani Kh., Kalantari N., GhatTarpour M., Mchrabi Y., Esmaillzadeh A.. (2007). Assessment and comparison of food consumption patterns and body mass index of adolescent boys in urban and rural areas of Zarrinshahr, Isfahan. *Payesh*; 6(2), http://payeshjournal.ir/article-1-711-fa.html (in Persian)

Kord B. (2015). Spatial distribution pattern of the essential goods consumption in rural consumption basket in Iran. *Journal Space Economy & Rural Development*, 3 (10), 65-85, http://serd.khu.ac.ir/article-1-2169-fa.html (in Persian).

Layani, G., & Bakhshoodeh M. (2016). Effects of Rising Food Prices on Poverty and Vulnerability of the Iranian Rural Households. *QJER*, 16 (3), 1-27. http://ecor.modares.ac.ir/article-18-3414-fa.html (in Persian).

Liu, Y. G., Huang, C. M., Wang, Q., Luan, J. W., & Ding, M. T. (2018). Assessment of sustainable livelihood and geographic detection of settlement sites in ethnically contiguous poverty-stricken areas in the Aba prefecture, China.ISPRS *International Journal of Geo-Information*, 7(1), 16. https://doi.org/10.3390/ijgi7010016

Liu, Y. S., Liu, J. L., & Zhou, Y. (2017). Spatio-temporal patterns of rural poverty in China and targeted poverty alleviation strategies. *Journal of Rural Studies*, 52, 66–75. https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2017.04.002

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

Maas, L. T., Sirojuzilam, E., & Badaruddin. (2015). The effect of social capital on governance and sustainable livelihood of coastal city community medan. *Procedia -Social and Behavioral Sciences*, 211, 718–722. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.11.092

Mahdizadeh, H. (2017). The study role of Small Industries on improving the livelihoods of rural households (Case study: Sirvan and Chrdavl counties- Ilam). *Agricultural Economics*, 10(4), 139-155. https://doi.org/10.22034/iaes.2017.22602 (in Persian).

Mahmoudi V, Samimi far G. (2005). Poverty as Capability Deprevation. *Refahj*, 5(17), 9-32, http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-2112-fa.html (in Persian).

Mcdowell, C., & De Haan, A. (1997). Migration and sustainable livelihoods: A critical review of the literature, https://www.*researchgate.net*/publication/255474498

Miani, A.M., Karimi, M., Siamian, M., Lassois, L., Tan, R., Azadi, H., (2023). Toward sustainable rural livelihoods approach: Application of grounded theory in Ghazni province, *Afghanistan, Applied Geography*, V.154, 102915.

Mohammadi Yeghane, B., Cheraghi, M., Yaripoor, A. (2017). Evaluation of the effects of social capital in the livelihood diversity of rural households (case study: Zarin Dasht village - Dereshahr city). *Research and rural planning*, 5(16), 1-14. https://ensani.ir/fa/article/368150/ (in Persian).

Mohammadi, A., Omidi Naajafabadi, M., & Poursaeed, A. (2021). Designing a Sustainable Rural Livelihood Paradigm with Emphasis on the Human Geography. *Journal of Rural Research*, 12(1), 194-209. https://doi.org/10.22059/jrur.2021.315672.1593 (in Persian).

Mohammadi, S., Moradi, S., & Rashidi, Z. (2017). The effects of tourism on the sustainable livelihood of rural households, from the perspective of the host community Case study: Oraman district (Sarovabad city). *Geography*, 15(52), 121-136. https://mag.iga.ir/article_254326.html

Mousavi, S., Mobaseri, M., & Akbari, M. (2011). The Effects of Optimum Cropping Pattern Water Consumption, Income and Rural Poverty: A Case Study of Kazeroon Region. *Journal of Agricultural Economics and Development*, 25(2), 219-226. https://doi.org/10.22067/jead2.v1390i2.9713 (in Persian).

Mowlaei, M., Rahimi Rad, Z. (2012). The Measurement of Subsistence Level in Iran's Urban and Rural Households During 1989-2013, *Economic Research*, 53(122), 181-208. https://doi.org/10.22059/jte.2018.65082 (in Persian).

Najafi asl, Z., Taleb M. (2017). The pathology of changes in the consumption pattern: consumerism as a new phenomena in Iranian rural communities, *Iranian Journal of Social Problems.* ۷(1), 261-282. https://journals.ut.ac.ir/article_60203.html (in Persian).

Najafi, B., Shooshtarian, A. (2007). Estimating Poverty Line and Investigating Determinants of Poverty for Rural and Urban Households in Iran. *Agricultural Economics and Development*, 15(3), 1-24. https://doi.org/10.30490/aead.2007.58882

Naseri A, Basakha M, Hasanzadeh M, Masaeli A. (2010). Effects of Government Expenditure on Non-Farm Employment and Poverty in the Iranian Rural Sector. *QJER.* 9(4). http://ecor.modares.ac.ir/article-18-6019-fa.html (in Persian).

Negahdari, E., Monsefi Bikai, F. (2021). Analysis of the poverty line of rural households in Hormozgan province according to the dimension of the household. *Journal Space Economy & Rural Development*, 9(32), 227-244. http://serd.khu.ac.ir/article-۳۵۴۹-۱-fa.html (in Persian).

Negahdari, E., pirayee, K., Keshavarz Haddad, Haghighat, A. (2018). Estimating Poverty Line of Iranian Rural Households with Respect to Household Size, 2006-2011. *Village and Development*, 17(4), 155-172. https://doi.org/10.30490/rvt.2018.59417 (in Persian).

Nemati, A., Majidpoor, A., Sagha, M. (2003). Investigating the pattern of food consumption in the rural population of Ardabil, 1378, *research of scientific journal of Ardabil university of medical sciences & health services*, 2(8), 51-58. https://www.sid.ir/paper/59581/ (in Persian).

Nourozi, M., & Hayati, D. (2015). Factors Affecting Sustainable Rural Livelihoods as Perceived by Farmers in Kermanshah Province. Iranian Agricultural Extension and Education Journal, 11(1), 127-144. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20081758.1394.11.1.9.3 (in Persian).

Panahi, F., Malekmohammadi, I. (2018). Effects of Agricultural Water Resource Management on Livelihood Poverty Alleviation in Rural Areas of Iran. *Village and Development*, 16(4), 1-17. https://doi.org/10.30490/rvt.2018.59376 (in Persian

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

Parivash, G., & Bakhshoodeh, M. (2007). The Effects of Monetary Policies on Consumption of Rural Households in Iran. *Iranian Journal of Economic Research*, 9(31), 151-163. https://ijer.atu.ac.ir/article_3644.html (in Persian)

Rabeei, A., & Neeiroomand Naser Kiyadeh, M. (2016). A Comparative study of the Consumption Style of Iranian Goods between Urban and Rural Areas. *Journal of Business Administration Researches*, 8(15), 1-20. https://dorl.net/dor/20.1001.1.2645386.1395.8.15.1.8 (in Persian).

Rafifar, J., Gharbi, M., & Zarghi, M. (2015). Milling and Representation of Lower Classes Social Relations in Rural Communities: Investigating Mills and Milling Phenomena at the Hassan Abad Village, Sheshtamad, Sabzevar, Khorasan Razavi, Iran. *Quarterly of Social Studies and Research in Iran*, 4(3), 375-407. https://doi.org/10.22059/jisr.2015.56199 (in Persian).

Riahi, V., Soltanabadi, M. (2018). The economic effects of targeted subsidies on the livelihood of rural households in Khoshab city, *Journal Space Economy & Rural Development*, 7(23), 95-112. http://serd.khu.ac.ir/article-1-3034-fa.html (in Persian).

Romiani, A., Einali, J., Hadipoor, M., Hajjipoor, M. (2016). A Study on the Relationship between Tourism and Decreasing Poverty in Rural Areas: A Case of the Villages in Changooreh and Ismail Abad, A Town in Avaj, *Geographical Journal of Tourism Space*, 4(20), 81-98. https://journals.iau.ir/article_526656.html (in Persian).

Sadegi H, Davodi A. (2011). The Investigation of Government Expenditure Impacts on Rural Poverty in Iran. *qjerp*, 19 (58), 107-126. http://qjerp.ir/article-1-207-fa.html (in persian)

Saied Alipour, S. K., Paidar, A., & Sadeghi, K. (2016). Presenting Spatial Model to Improve Rural Livelihood by Emphasizing on Sustainable Security (Case study: CSP in Southern Kerman). *Geography and Development*, 14(44), 45-64. https://doi.org/10.22111/gdij.2016.2718 (in Persian).

Sajasi, H., Khoob, S., Hoseini, R., Moradi, K. (2018). The effects of diversification of rural economy on the livelihood resilience of villagers in Radkan village of Chenaran county, *Journal Space Economy & Rural Development*, 7(24), 41-70. http://serd.khu.ac.ir/article-1-3094-fa.html (in Persian)

Sameti, M., Karami, A., (2005). Investigating the impact of government spending in the agricultural sector on reducing rural poverty in the country, *Economic Research Quarterly*, 39(67), 213-234. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.00398969.1383.39.4.8.3 (in Persian).

Sarailou, S., Zare, M., Khaledi, K. (2018). Impacts of Agricultural Research Expenditures on Rural Poverty in Iran. *Village and Development*, 14(2), 53-71. https://doi.org/10.30490/rvt.2018.59160 (in Persian)

Scoones, I. (1998). Sustainable rural livelihoods: A framework for analysis. Brighton, UK: *IDS. Working Paper* 72, IDS.

Shahrekie, M., & Sharifzadeh, M. (2015). Investigating the Role of Fish Farming in Sustainable Rural Livelihood of Zahedan County Farmers. *Journal of Rural Research*, 6(1), 97-116. https://doi.org/10.22059/jrur.2015.54233 (in Persian).

sharifi Z, nooripour M, sharifzadeh M. (2017). Analysis of rural households' vulnerability in The Central District of Dena County: the application of the sustainable livelihoods framework. *Journal of Spatial Analysis Environmental Hazards*, 4 (2), 19-36. URL:http://jsaeh.khu.ac.ir/article-1-2714-fa.html (in Persian).

Shiri, M., Tabatabaei, M. G., Sadeghi, R., & Raghfar, H. (2015). The study of effect of social and demographic factors on consumption pattern in rural and urban areas of Iran. *Community Development (Rural and Urban)*, 7(1), 1-28. https://doi.org/10.22059/jrd.2015.58432 (in Persian).

Shirvanian, A., & Bakhshoodeh, M. (2009). Investigating Vulnerability to Poverty in Rural Fasa Township. *Agricultural Economics*, 3(3), 67-90. https://www.iranianjae.ir/article_9821.html. (in Persian).

Shirvanian, A., & Najafi, B. (2011). The Effects of Social Capital on Rural Welfare and Poverty (Case study: villages under Doroudzan irrigation and drainage network). *Agricultural Economics*, 5(3), 25-53 https://www.iranianjae.ir/article_9560.html (in Persian).

Shirvanian, A., Esmaeili, A. (2009), An Investigation of the Impact of Price Changes on Rural Poverty (Case Study: Fars Province), *Economic research of agricultural development in Iran*, 40(2), 13-25. https://journals.ut.ac.ir/article_20539.html (in Persian).

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]

Shirvanian, R., & Bakhshoodeh, M. (2012). Investigating dimensions of educational poverty in Iranian rural communities focusing on literacy information and its overcoming priorities. *Agricultural Economics*, 6(3), 23-51. https://www.iranianjae.ir/article_9300.html (in Persian).

Shooshtarian, A., Bakhshoude, M. (2004), Investigating the effects of wheat market liberalization on poverty in Iran. *Quarterly Journal of Business Research*, 14(37), 225-250, (in Persian).

Soleymani Khashab, A. (2023). Systematic review of the effective components in the model of Psychological Operations from the perspective of Iranian writers. *Bi-Quarterly Political Knowledge*, 19(1), 125-148. https://doi.org/10.30497/pkn.2023.241778.2901 (in Persian).

Tavakoli, M., Ahmadi, S., Fazelniya, G. (2017). Analysis of Factors Affecting Rural Livelihoods (The Case Study: Villages of Sardasht Township), *Geography and Planing*, 20(58), 63-81. https://geoplanning.tabrizu.ac.ir/article_5744_137.html?lang=en (in Persian)

Torkamani, J., & Jamali Moghadam, E. (2008). Direct and Indirect Impacts of Development Investments on the Growth of Total Productivity and Poverty Alleviation in Rural Areas of Iran. *Village and Development*, 11(4), 1-24. (in Persian)

Zakai, Mohammad Saeed. (2011). Leisure, consumption and society. Tia Publications. (in Persian).

Zarra Nezhad, M. (2003). Estimating the Consumption Function of Consumer Goods in Iran. *Iranian Journal of Economic Research*, 5(16), 23-46. https://ijer.atu.ac.ir/article_3859.html (in Persian).

Zeller, M. (2006). An Operational Method for Assessing the Poverty Outreach Performance of Development Policies and Projects: Results of Case Studies in Africa,Asia, and Latin America, *World Development*, 34(3) https://doi.org/ 10.1016/j.worlddev.2005.07.020

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222131.1403.13.49.8.5]
[DOI: 10.61186/serd.13.49.1]